

Міністерство освіти і науки України
Криворізький національний університет
Факультет економіки та управління бізнесом
Кафедра маркетингу, обліку, оподаткування та публічного управління

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до кваліфікаційної (магістерської) роботи

зі спеціальності 281 – Публічне управління та адміністрування

Тема роботи: «Удосконалення механізму співробітництва територіальної громади з представниками міжнародних організацій і структур»

Виконала: студентка групи ЗПУА-24-м Манаєнкова Л.О.

Керівник випускної роботи проф., д.е.н. Іщенко М.І.

Нормоконтролер

к.е.н. доцент Адамовська В.С.

Завідувач кафедри

проф., д.е.н. Міщук Є.В.

Кривий Ріг
2025 р.

Криворізький національний університет
 Факультет економіки та управління бізнесом
 Кафедра маркетингу, обліку, оподаткування та публічного управління
 Ступінь вищої освіти: магістр
 Галузь знань 28 «Публічне управління та адміністрування»
 Спеціальність 281 «Публічне управління та адміністрування»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри МООПУ

Канд. екон. наук, доц. Адамовська В.С.

«30» червня 2025 р.

ЗАВДАННЯ

на кваліфікаційну (магістерську) роботу здобувача вищої освіти

Манаснкової Л.О.

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи Удосконалення механізму співробітництва територіальної громади з представниками міжнародних організацій і структур керівник роботи Іщенко М.І., д. е. н., професор

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджено наказом по КНУ від «30» червня 2025 року №432с

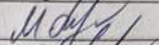
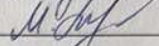
2. Строк подання здобувачем вищої освіти роботи _____

3. Вихідні дані до роботи чинні законодавчі акти України, монографії, матеріали з періодичних видань з питань створення механізму співробітництва територіальних громад з міжнародними організаціями.

4. Зміст пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ СПІВРОБІТНИЦТВА ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД З МІЖНАРОДНИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ
РОЗДІЛ 2 ПРАКТИЧНІ ЗАСАДИ СУЧАСНОГО СТАНУ ТА ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ СПІВПРАЦІ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД З МІЖНАРОДНИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ (на прикладі Апостолівської міської рад

5. Перелік графічного матеріалу: 4 рисунки, 4 таблиці, 5 додатків та 33 літературних джерела.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Розділ 1	Адамовська В.С., доцент		
Розділ 2	Адамовська В.С., доцент		

7. Календарний план:

№ з/п	Етапи роботи	Термін виконання	Позначка про виконання
1	Співбесіда зі здобувачем вищої освіти за тематикою роботи, видача переліку рекомендованої нормативної, інструктивної бази та учбової літератури	30.06.2025	виконано
2	Збір матеріалів до кваліфікаційної (магістерської) роботи	30.06.2025-21.07.2025	виконано
3	Групування та аналіз зібраного матеріалу, уточнення завдань кваліфікаційної (магістерської) роботи	21.06.2025-17.08.2025	виконано
4	Підготовка I розділу кваліфікаційної (магістерської) роботи та подання його керівнику	18.08.2025-24.10.2025	виконано
5	Підготовка II розділу кваліфікаційної (магістерської) роботи та подання його керівнику	25.10.2025-30.11.2025	виконано
7	Підготовка вступної частини	30.11.2025	виконано
8	Перевірка роботи керівником та доопрацювання роботи	05.12.2025	виконано
9	Отримання відгуку керівника	05.12.2025	виконано
10	Попередній захист роботи	05.12.2025	виконано
11	Захист роботи в ЕК	20.12.2025	виконано

Дата видачі завдання «30» червня 2025 р.

Здобувач вищої освіти

(підпис)

Манаєнкова Л.О.

(прізвище та ініціали)

Керівник роботи

(підпис)

Іщенко М.І.

(прізвище та ініціали)

Криворізький національний університет
Факультет економіки та управління бізнесом
Кафедра маркетингу, обліку, оподаткування та публічного управління

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної (магістерської) роботи на тему:

*«Удосконалення механізму співробітництва
територіальної громади з представниками
міжнародних організацій і структур»*

Кваліфікаційна (магістерська) робота: 70 с., 4 рис., 4 табл., 5 дод., 33 літературних джерел.

Метою роботи є розробка методичних підходів та практичних рекомендацій щодо удосконалення механізму співробітництва територіальної громади з міжнародними організаціями та структурними підрозділами міжнародних інституцій.

Завдання дослідження: критичний аналіз механізмів співпраці територіальних громад з міжнародними організаціями

Об'єкт дослідження – процес співробітництва територіальних громад з міжнародними організаціями та інституціями.

Предмет дослідження – механізми, інструменти та організаційно-правові засади взаємодії територіальних громад з представниками міжнародних організацій і структур.

Методи дослідження – системний аналіз, порівняльно-правовий метод, статистичні методи, аналіз документів, аналітичні методи.

Результати дослідження: розроблено власне визначення поняття дослідження; визначено ключові бар'єри, що стримують ефективну взаємодію громад з міжнародними партнерами, зокрема організаційні, інституційні та комунікаційні; запропоновано комплекс практичних рекомендацій щодо вдосконалення механізмів співпраці міжнародного партнерства.

СПІВРОБІТНИЦТВО ГРОМАДИ, МІЖНАРОДНІ ОРГАНІЗАЦІЇ,
ТЕРИТОРІАЛЬНА ГРОМАДА, ПАРТНЕРСТВО, ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ

ЗМІСТ

ЗАВДАННЯ	2
РЕФЕРАТ	4
ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ, СИМВОЛІВ, ОДИНИЦЬ, СКОРОЧЕНЬ І ТЕРМІНІВ.....	6
ВСТУП	7
1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ СПІВРОБІТНИЦТВА ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД З МІЖНАРОДНИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ.....	9
1.1 Сутність співробітництва територіальних громад з міжнародними організаціями та критичний аналіз понятійно-категоріального апарату дослідження	9
1.2 Інституційна та організаційна екосистема взаємодії громад з міжнародними організаціями.....	21
1.3 Аналіз нормативно-правових актів, що регулюють співробітництво територіальних громад з міжнародними організаціями	29
Висновки до розділу 1	35
2 ПРАКТИЧНІ ЗАСАДИ СУЧАСНОГО СТАНУ ТА ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ СПІВПРАЦІ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД З МІЖНАРОДНИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ (на прикладі Апостолівської міської ради)	37
2.1 Аналіз сучасного стану співробітництва територіальних громад України з міжнародними організаціями.....	37
2.2 Аналіз проблем та викликів розвитку механізму співпраці територіальних громад із міжнародними організаціями (на прикладі Апостолівської міської ради).....	42
2.3 Пропозиції щодо удосконалення механізму співробітництва територіальних громад з міжнародними організаціями і структурами.....	57
Висновки до розділу 2	63
ВИСНОВКИ.....	65
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	67

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ, СИМВОЛІВ, ОДИНИЦЬ, СКОРОЧЕНЬ
І ТЕРМІНІВ

1. ВР – Верховна Рада;
2. КМУ – Кабінет Міністрів України;
3. див. – дивіться;
4. ЗУ – Закон України;
5. ОМС – органи місцевого самоврядування;
6. рис. – рисунок;
7. табл. – таблиця;
8. ТГ – територіальна громада;
9. МО – міжнародна організація;
10. БФ – благодійний фонд;
11. ГО – громадська організація;
12. ЄС – Європейський Союз;
13. ООН – Організація Об’єднаних націй.

ВСТУП

У сучасному світі міжнародне співробітництво відіграє ключову роль у забезпеченні сталого розвитку територіальних громад, зміцненні їхньої інституційної спроможності та розширенні можливостей для залучення фінансових, гуманітарних, експертних та інфраструктурних ресурсів. Взаємодія громад з міжнародними організаціями і структурами стає важливим стратегічним напрямом, що визначає темпи модернізації місцевого самоврядування, ефективність реалізації реформ та конкурентоспроможність територій у глобальному середовищі. Міжнародні партнери, реалізуючи програми підтримки, сприяють зміцненню демократичних інститутів, підвищенню прозорості управління, розвитку проєктного підходу та впровадженню найкращих світових практик.

Актуальність теми. У контексті сучасних викликів, зокрема децентралізації, воєнного стану, відбудови країни та зростаючої ролі локальних спільнот у вирішенні суспільних проблем, значення співпраці територіальних громад із міжнародними організаціями стрімко зростає. Громади потребують доступу до зовнішньої експертизи, фінансових механізмів, освітніх програм та технічної допомоги. Водночас міжнародні структури орієнтуються на партнерство з органами місцевого самоврядування як ключовими агентами змін. Це формує нові потреби та запити громад щодо ефективних механізмів взаємодії, а також актуалізує питання удосконалення процедур, комунікацій, правового забезпечення та інституційної спроможності. Від того, наскільки якісно буде організовано співробітництво, залежить здатність громад забезпечувати розвиток територій, підвищувати добробут населення та ефективно реагувати на кризи.

Мета: визначення сутності механізму співробітництва територіальної громади з міжнародними організаціями та ідентифікація основних проблем і можливостей удосконалення цього механізму в сучасних умовах.

Завдання:

- розкрити сутність співробітництва територіальних громад з міжнародними організаціями та розглянути критичний аналіз понятійно-категоріального апарату дослідження;
- розглянути інституційну та організаційну екосистему взаємодії громад з міжнародними організаціями;
- проаналізувати нормативно-правові акти, що регулюють співробітництво територіальних громад з міжнародними організаціями;
- провести аналіз сучасного стану співробітництва територіальних громад України з міжнародними організаціями;
- визначити проблеми та виклики розвитку механізму співпраці територіальних громад із міжнародними організаціями;
- розробити пропозиції щодо удосконалення механізму співробітництва територіальних громад з міжнародними організаціями і структурами.

Об’єкт дослідження: Співробітництво територіальних громад України з міжнародними організаціями і структурами.

Предмет дослідження: Механізми, принципи, нормативно-правові, організаційні та практичні аспекти міжнародного співробітництва територіальних громад.

Наукова новизна полягає в уточненні змісту поняття «механізм співробітництва територіальної громади з міжнародними організаціями», у комплексному аналізі сучасних викликів та бар’єрів міжнародної взаємодії на місцевому рівні, а також у розробці практичних пропозицій щодо підвищення ефективності партнерства шляхом інституційного посилення громад, удосконалення комунікаційних та управлінських процесів і впровадження інноваційних форм співробітництва.

1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ СПІВРОБІТНИЦТВА ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД З МІЖНАРОДНИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ

1.1 Сутність співробітництва територіальних громад з міжнародними організаціями та критичний аналіз понятійно-категоріального апарату дослідження

У сучасних умовах трансформації системи місцевого самоврядування та посилення зовнішніх викликів питання співробітництва територіальних громад (далі - ТГ) з міжнародними організаціями набуває особливої актуальності. Розвиток громад дедалі більше залежить не лише від внутрішніх ресурсів, а й від здатності інтегруватися у глобальні мережі підтримки, впроваджувати міжнародні стандарти управління та залучати зовнішні інституційні й фінансові можливості. Саме тому наукове осмислення сутності міжнародної взаємодії та критичний аналіз відповідного понятійно-категоріального апарату стають важливою складовою досліджень у сфері публічного адміністрування.

У джерелі [14] проаналізовано правові засади встановлення співробітництва між органами місцевого самоврядування (далі - ОМС) та ТГ іноземних держав як суб'єктами транскордонної взаємодії. Автори висвітлюють ключові аспекти функціонування інституту місцевого самоврядування як складової державного механізму, наділеної широким спектром повноважень: від забезпечення базових потреб населення до формування стратегічного бачення розвитку громад у відповідності до зовнішньополітичного курсу держави.

Досягнення стійкого розвитку територій неможливе без комплексного використання різних інструментів публічного управління, серед яких важливе місце займають зовнішні програми, міжнародні інвестиції, партнерські ініціативи та підвищення інституційної спроможності. У цьому контексті

міжнародне співробітництво постає не як додатковий, а як один із ключових механізмів розвитку громад, який доповнює внутрішні ресурси, місцеві бюджети, цільові програми та інноваційні проєкти. Сучасні теоретико-методологічні підходи до місцевого розвитку трактують взаємодію громад з міжнародними організаціями (далі - МО) як органічний компонент стратегічного управління, що забезпечує доступ до фінансових, аналітичних, експертних та інституційних можливостей, необхідних для формування стійких та конкурентоспроможних територій [6].

У більшості робіт українських дослідників питання міжнародної взаємодії ТГ розкривається переважно через призму реалізації проєктів транскордонного співробітництва. Так, А. Гусь окреслює ключові напрями такої співпраці, які територіальні громади здійснюють у межах наданих повноважень та відповідно до чинного законодавства. До них належать: укладання та виконання угод про транскордонне співробітництво; забезпечення виконання міжнародних зобов'язань України у цій сфері; участь у підготовці та втіленні спільних проєктів і програм; ухвалення рішень щодо вступу до міжнародних асоціацій та об'єднань; подання пропозицій щодо встановлення спеціального режиму перетину державного кордону; а також ініціювання змін до нормативно-правових актів, що регулюють транскордонну взаємодію [15]. Дослідник також наголошує на особливих перевагах ТГ прикордонних регіонів, які мають ширші можливості для активного розвитку транскордонного співробітництва.

Транскордонне співробітництво становить один із ключових аспектів міжнародних відносин ТГ, оскільки дає змогу громадам суміжних країн об'єднувати зусилля для вирішення спільних проблем, таких як управління водними ресурсами, охорона довкілля, розвиток інфраструктури, протидія організований злочинності та інші. У цьому контексті громади можуть укладати угоди про співпрацю, реалізовувати спільні проєкти та проводити різноманітні заходи. Водночас транскордонне співробітництво є лише одним

із напрямів міжнародної взаємодії ТГ, адже вони можуть брати участь у різних формах міжнародної співпраці, не обмежуючись лише ним [28].

Щоб надалі розглянути питання міжнародного співробітництва пропонуємо розглянути поняття, що розкривають сутність співробітництва з ТГ та МО в табл. 1.1.

Таблиця 1.1 – Термінологічна база у сфері міжнародного партнерства територіальних громад

Поняття	Визначення поняття
1	2
Міжнародне територіальне співробітництво	сукупність взаємовідносин, спрямованих на встановлення і поглиблення економічних, соціальних, науково-технічних, екологічних, культурних та інших відносин між суб'єктами і учасниками таких відносин в Україні та відповідними суб'єктами і учасниками таких відносин іноземних держав, у межах компетенції, визначеної національним законодавством та міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України
Міжтериторіальне співробітництво	вид міжнародного територіального співробітництва, крім відносин транскордонного співробітництва, між суб'єктами і учасниками таких відносин у межах регіонів та територій України та відповідними суб'єктами і учасниками таких відносин в іноземних державах у межах компетенції, визначеної національним законодавством та міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України;
Проект міжнародного територіального співробітництва	комплекс взаємопов'язаних заходів, спрямованих на розв'язання спільних проблем розвитку в економічній, соціальній, науковотехнічній, екологічній, культурній та інших сферах, оформлений як документ, що визначає дії суб'єктів і учасників міжнародного територіального співробітництва, а також ресурси, необхідні для досягнення цілей проекту протягом встановлених строків;
Суб'єкти міжнародного територіального співробітництва	місцеві органи виконавчої влади, органи влади Автономної Республіки Крим, органи місцевого самоврядування України та/або їх об'єднання, що взаємодіють з відповідними органами влади, органами місцевого самоврядування та/або їх об'єднаннями іноземних держав у межах своєї компетенції, встановленої законодавством України, відповідно до угоди про міжнародне територіальне співробітництво;
Об'єднання єврорегіонального співробітництва	утворюється як юридична особа відповідно до національного законодавства держави - члена Ради Європи, на території якої розміщується його штаб-квартира. Європейське об'єднання територіального співробітництва утворюється як юридична особа відповідно до національного законодавства держави - члена Європейського Союзу, на території якої розміщується орган міжнародного територіального співробітництва (його штаб-квартира).

1	2
Договір про співробітництво	договір про умови співробітництва територіальних громад, що визначає форму співробітництва, зобов'язання та відповідальність сторін - суб'єктів співробітництва, джерела та обсяги його фінансування
Додатковий договір про приєднання до співробітництва	погоджений усіма учасниками співробітництва правочин, яким вносяться зміни до чинного договору про співробітництво, відповідно до яких одна чи декілька заінтересованих територіальних громад приєднується до раніше організованого співробітництва, а також можуть бути передбачені зміни певних умов такого договору в частині розширення території, джерел, обсягів фінансування співробітництва, доповнення інших умов договору без зміни предмета договору та форми співробітництва
Ініціатор співробітництва	сільський, селищний, міський голова, депутати сільської, селищної, міської ради, члени територіальної громади у порядку місцевої ініціативи. Ініціатор співробітництва забезпечує підготовку пропозиції щодо ініціювання співробітництва, яка подається на розгляд сільської, селищної, міської ради.
Співробітництво територіальних громад	відносини між двома або більше територіальними громадами, що здійснюються на договірних засадах у визначених законом формах з метою забезпечення соціально-економічного, культурного розвитку територій, підвищення якості надання послуг населенню на основі спільних інтересів та цілей, ефективного виконання органами місцевого самоврядування визначених законом повноважень

Суть співробітництва полягає в тому, що ТГ на основі договорів об'єднують свої ресурси та зусилля для розв'язання актуальних завдань власного розвитку. Головною метою такої взаємодії є підвищення рівня добробуту мешканців громади. Співробітництво притаманне децентралізованій системі територіального управління, де діє принцип: що більшою є автономія громад, то ширшими стають їхні можливості для ефективної взаємодії з іншими зацікавленими громадами [31].

Визначивши ключові поняття, що стосуються співробітництва ТГ та їх взаємодії з МО, слід зазначити, що в умовах війни одним із пріоритетів соціального розвитку громад України є активна взаємодія ОМС з бізнесом, міжнародними партнерами та іншими органами влади. Ефективне формування горизонтальних і вертикальних зв'язків із застосуванням людиноцентричного та компетентнісного підходів створює сприятливі умови для розробки та

впровадження інноваційних механізмів.

Особливе значення у розвитку міжрегіонального та транскордонного співробітництва має впровадження європейських стандартів на регіональному та місцевому рівнях, що досягається через ефективну реалізацію проєктної діяльності. Під час воєнного стану актуальним є також нарощування соціального капіталу ТГ, створення умов для відновлення сталого розвитку, підвищення безпеки та конкурентоспроможності прикордонних територій, що забезпечується покращенням якості життя населення та доступності соціальних послуг [12].

Можливості транскордонної співпраці для України формувалися поступово – від укладення базових угод про малий прикордонний рух та перших контактів між українськими та іноземними громадами до реалізації конкретних проєктів транскордонного співробітництва. На сьогодні транскордонне та міжтериторіальне співробітництво є невід’ємною частиною державної регіональної політики та передбачає низку механізмів і інструментів для встановлення та розвитку економічних, соціальних, науково-технічних, екологічних, культурних та інших зв’язків українських ТГ і регіонів з відповідними суб’єктами інших країн. Така взаємовигідна співпраця не лише сприяє ефективному вирішенню спільних проблем, а й відкриває нові можливості для соціально-економічного та культурного розвитку [32].

Для міжнародного співробітництва такі договори мають ключове значення, оскільки вони формалізують відносини та створюють умови для довіри між партнерами. Юридично оформлені домовленості гарантують обом сторонам права і обов’язки, що сприяє стабільності та довгостроковому плануванню спільних ініціатив. Крім того, наявність договорів дозволяє координувати спільні проєкти у різних сферах — економічній, інфраструктурній, культурній та освітній — що розширює можливості для об’єднання ресурсів, обміну досвідом і реалізації комплексних програм співпраці.

Особливо важливим є те, що договори укладаються не лише на

державному рівні, а й між регіонами, громадами та муніципалітетами. Це означає, що міжнародне співробітництво «спускається на місця», підвищуючи спроможності ТГ, їхню інвестиційну привабливість та можливості розвитку. Такий підхід відповідає сучасним рекомендаціям щодо розвитку транскордонного співробітництва та інтеграції у міжнародні програми.

Разом із тим важливо пам'ятати, що кількість підписаних договорів не завжди відображає ефективність їх реалізації. Для досягнення реальних результатів потрібна сильна інституційна спроможність, чітка координація між партнерами та механізми моніторингу виконання домовленостей. Договір сам по собі є лише початком співпраці, і лише належна реалізація гарантує отримання практичних результатів. Також важлива прозорість і відповідність стандартам, адже відкритість інформації зміцнює довіру партнерів і громадськості, а відсутність контролю може призвести до формалізму.

Для України та її територіальних громад такі договори створюють значні можливості. Вони дозволяють демонструвати спроможність громад як надійних партнерів, залучати міжнародні проекти, донорів і інвестиції, а також розвивати транскордонне партнерство в економіці, культурі та інфраструктурі. У сучасному контексті безпекових викликів, адміністративних реформ та євроінтеграції, подібні домовленості стають інструментом зміцнення міжнародних зв'язків, підтримки стабільності та розвитку місцевих громад і регіонів.

Завдяки співпраці громади можуть удосконалювати управлінські процеси, розширювати спектр послуг для мешканців, посилювати економічну спроможність регіону та формувати спільну ідентичність. Таким чином, співробітництво виступає не лише ефективним механізмом розвитку, а й потужним інструментом консолідації громад та забезпечення їх сталого майбутнього [30].

Співробітництво ТГ та їх взаємодія з міжнародними партнерами ґрунтуються на певних принципах, які визначають ефективність і результативність спільної діяльності. На рисунку 1.1 наведено ключові

принципи співробітництва, що відображають основні підходи до організації взаємодії, встановлення партнерських відносин та досягнення спільних цілей.

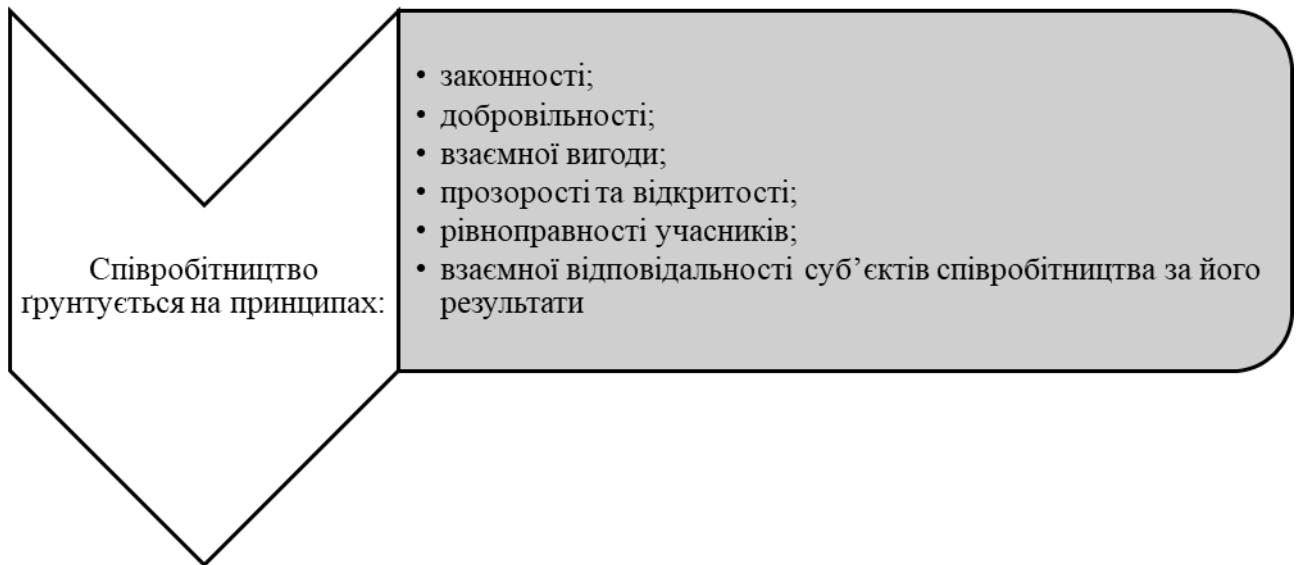

Рис. 1.1 – Принципи співробітництва

Зображені принципи демонструють, що співробітництво передбачає взаємоповагу, довіру та орієнтацію на результат. Зокрема, принципи законності та добровільності забезпечують правомірність і свободу участі громад у спільних проєктах; принципи взаємної вигоди та рівноправності учасників гарантують справедливий розподіл ресурсів і результатів співробітництва; прозорість і відкритість сприяють довірі та ефективній комунікації між партнерами; а взаємна відповідальність суб'єктів за результати діяльності стимулює відповідальний підхід до виконання домовленостей. У сукупності ці принципи створюють надійний фундамент для розвитку партнерських відносин, підвищення ефективності управлінських процесів та забезпечення сталого розвитку територіальних громад.

Пропозиція про започаткування співпраці має включати чітко сформульовану мету, обґрунтування її необхідності, опис сфери реалізації, вибрану форму взаємодії та прогнозовані фінансові результати, а також інші важливі умови, потрібні для ефективної організації партнерства.

Прийняття рішення радою про надання згоди на організацію співробітництва надає голові громади повноваження розпочати переговори з

потенційними партнерами та створити спільну комісію для підготовки проєкту договору. Голова громади надсилає відповідну пропозицію колегам з інших зацікавлених громад і формує комісію з представників цих громад. Протягом 60 днів з моменту отримання пропозиції виконавчі органи повинні її опрацювати, оцінити відповідність потребам громади, обговорити з громадськістю та передати на розгляд ради для ухвалення рішення про надання згоди або відмову, а також делегування представників до комісії. Цей процес забезпечує системність і прозорість підготовки співробітництва, дозволяє врахувати інтереси всіх зацікавлених сторін та створює належну основу для подальшого ефективного укладення договору та реалізації спільних проєктів.

Організація ефективного співробітництва між ТГ потребує створення спеціальних координаційних органів, здатних забезпечити узгоджене прийняття рішень та реалізацію спільних проєктів. Одним із таких органів є комісія, яка виступає механізмом підготовки, обговорення та погодження договору про співробітництво між усіма зацікавленими сторонами.

До комісії включаються представники кожного суб'єкта співробітництва в однаковій кількості, що забезпечує рівні права сторін та збалансованість їхніх інтересів. Її персональний склад затверджується спільним розпорядженням сільських, селищних і міських голів, які представляють ТГ — учасників співробітництва [17].

Формою роботи комісії є регулярні засідання, що скликаються за рішенням голови комісії. Рішення, прийняті на засіданнях, оформлюються протоколами, які підписуються головуючим та секретарем комісії. Головуючими на засіданнях виступають представники суб'єктів співробітництва по черзі.

Засідання можуть проводитися як у звичному очному форматі, так і дистанційно через відеоконференцію. Порядок організації онлайн-засідань визначається самою комісією та має гарантувати: дотримання прав її членів, належну ідентифікацію всіх учасників, фіксацію результатів голосування з

кожного питання, а також обов'язковий відеозапис і одночасну трансляцію на офіційних вебресурсах усіх сторін співробітництва, що стає складовою частиною протоколу.

Організаційний супровід роботи комісії забезпечують виконавчі органи рад, які є учасниками співробітництва. Упродовж 60 днів з моменту створення комісія повинна підготувати проєкт договору про співробітництво. Її діяльність припиняється після набрання чинності цим договором або після ухвалення відповідними радами рішень про завершення співробітництва.

Після підготовки проєкту договору сільські, селищні та міські голови протягом 15 днів подають його на розгляд відповідних рад для схвалення. Рішення щодо затвердження проєкту договору має бути ухвалене радами протягом 30 днів від дати внесення питання.

Таким чином, діяльність комісії забезпечує прозорість, рівноправність та системність у процесі підготовки договору про співробітництво. Вона створює чіткий механізм взаємодії між громадами, дозволяє врахувати інтереси всіх учасників та забезпечує своєчасне і ефективне ухвалення рішень для реалізації спільних проєктів.

Для ефективної організації взаємодії територіальних громад та міжнародних партнерів застосовуються різні форми співробітництва, кожна з яких має власні особливості, механізми реалізації та сфери застосування. Розгляд основних форм співробітництва дозволяє зрозуміти, як громади можуть оптимально використовувати наявні ресурси, укріплювати партнерські відносини та досягати спільних цілей у різних сферах соціально-економічного розвитку. Далі розглянемо п'ять ключових форм співробітництва, що найчастіше застосовуються на практиці (рис. 1.2).

Отже, п'ять форм співробітництва ТГ охоплюють: делегування завдань одній громаді з передачею їй необхідних ресурсів, наприклад коли менша громада доручає сусідній організувати вивезення відходів; реалізацію спільних проєктів, що передбачає координацію дій та об'єднання ресурсів, як-от спільне будівництво центру безпеки чи модернізація водогону; спільне

фінансування та утримання комунальних підприємств або інфраструктури, наприклад міжгромадної амбулаторії чи автобусного маршруту; створення спільних комунальних підприємств або установ, як-от міжгромадне КП з переробки відходів; а також утворення спільного органу управління для виконання визначених законом повноважень, наприклад спільного відділу цивільного захисту чи управління дорожньою інфраструктурою.

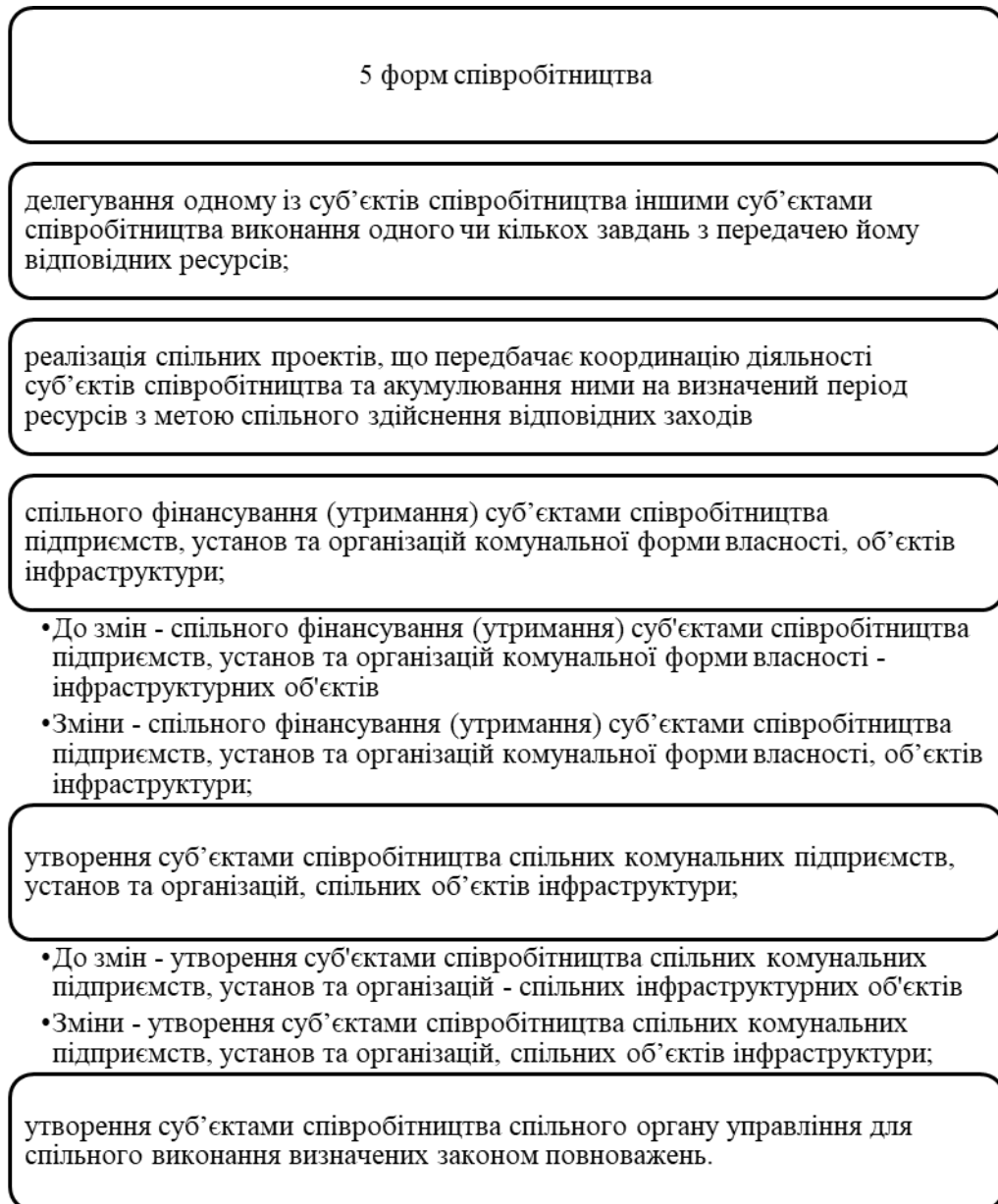

Рис. 1.2 – Форми співробітництва

Міжнародне територіальне співробітництво у межах повноважень та інтересів суб'єктів та учасників територіального співробітництва України може здійснюватися в економічній, соціальній, науково-технічній,

екологічній, культурній та інших сферах, а також щодо надання взаємної допомоги у разі виникнення надзвичайних ситуацій [6].

Міжнародне територіальне співробітництво є важливим механізмом розвитку регіонів, що дозволяє територіальним громадам обмінюватися досвідом, залучати додаткові ресурси та реалізовувати спільні проєкти на міжнародному рівні. Його значущість особливо зростає в умовах глобалізації, інтеграції до європейських структур та потреби у спільному вирішенні соціально-економічних, екологічних та безпекових проблем. Розуміння сфер та видів міжнародного територіального співробітництва дозволяє ефективно планувати взаємодію, формувати стратегії розвитку та забезпечувати взаємовигідні відносини між громадами різних країн.

До основних сфер і видів міжнародного територіального співробітництва належать [17]:

1. Утворення нових або приєднання до існуючих органів міжнародного територіального співробітництва – зокрема до об'єднань єврорегіонального співробітництва, європейських об'єднань територіального співробітництва та єврорегіонів. Така форма дозволяє громадам інтегруватися у міжнародні платформи, брати участь у стратегічних програмах та обмінюватися кращими практиками управління.

2. Укладення угод про міжнародне територіальне співробітництво в окремих сферах, що забезпечує правову основу для спільної діяльності, визначає зобов'язання учасників та напрями реалізації конкретних проєктів.

3. Розробка та реалізація спільних ініціатив, заходів, проєктів, програм та стратегій в окремих сферах, що передбачає координацію дій суб'єктів і учасників міжнародного територіального співробітництва, акумулювання ресурсів на визначений період та їх ефективне використання для досягнення спільних цілей.

4. Встановлення та розвиток взаємовигідних контактів між суб'єктами і учасниками міжнародного територіального співробітництва, зокрема в рамках міжурядових комісій, рад, робочих груп, що сприяє обміну

інформацією, узгодженню політик та зміцненню партнерських відносин на міжнародному рівні.

Таким чином, міжнародне територіальне співробітництво охоплює різноманітні форми і сфери взаємодії, які дозволяють територіальним громадам не лише підвищувати ефективність управління та реалізації спільних проєктів, а й зміцнювати економічні, соціальні та культурні зв'язки на міжнародному рівні. Комплексне застосування цих форм сприяє сталому розвитку регіонів, інтеграції у європейські та світові структури та підвищенню конкурентоспроможності прикордонних територій.

З урахуванням розгляду інформації про співробітництво між ТГ та МО можемо винести власне визначення поняття «співробітництво територіальних громад з міжнародними організаціями» — це системна, інституціоналізована та взаємовигідна взаємодія між органами місцевого самоврядування та міжнародними організаціями, що ґрунтується на принципах партнерства, довірності, прозорості й відповідальності та спрямована на підвищення стійкості, інституційної спроможності й соціально-економічного розвитку територій. Таке співробітництво передбачає залучення зовнішніх ресурсів, експертизи, технологій, інновацій і практик міжнародного управління з метою підвищення якості публічних послуг, розширення можливостей місцевих інституцій та вирішення спільних або локально значущих проблем на основі узгоджених цілей і стратегічних пріоритетів громади.

Отже, у межах розгляду сутності співробітництва ТГ з МО було проаналізовано понятійно-категоріальний апарат, окреслено ключові напрями такої взаємодії та визначено її інституційні особливості. Узагальнено термінологічну базу у сфері міжнародного територіального співробітництва, охарактеризовано форми, принципи та механізми реалізації партнерських відносин, а також проаналізовано правові засади укладення та виконання договорів між громадами й міжнародними суб'єктами. На основі проведеного аналізу сформульовано авторське визначення поняття «співробітництво територіальних громад з міжнародними організаціями».

Здійснене дослідження дає підстави стверджувати, що міжнародне співробітництво є стратегічним інструментом розвитку територіальних громад, який забезпечує доступ до фінансових, технологічних, експертних та інституційних ресурсів. Воно сприяє зміцненню управлінської спроможності, підвищенню якості публічних послуг, розширенню можливостей місцевого розвитку та формуванню стійких партнерських зв'язків на глобальному рівні. В умовах війни та євроінтеграційних процесів така взаємодія набуває особливої ваги, оскільки дозволяє громадам підвищувати свою стійкість, мобілізувати додаткові ресурси, впроваджувати інноваційні рішення й забезпечувати сталий розвиток територій. Таким чином, співробітництво ТГ з МО виступає важливим та необхідним механізмом модернізації МС, консолідації зусиль та формування конкурентоспроможного, орієнтованого на майбутнє простору розвитку.

1.2 Аналіз процесу співробітництва та форми договорів

Співпраця може здійснюватися як у межах однієї форми, так і шляхом поєднання кількох форм у межах одного договору. У разі укладення договору, що включає елементи різних форм співробітництва, до взаємовідносин сторін застосовуються норми Закону, які регулюють відповідні елементи, передбачені таким договором.

Форма № 1 (див. дод. А., рис. А.1) описує одну з ключових форм співробітництва ТГ в Україні, яка регулюється ЗУ «Про співробітництво територіальних громад». Ця форма має наукову назву делегування одному із суб'єктів співробітництва іншими суб'єктами співробітництва виконання одного чи кількох завдань з передачею йому відповідних ресурсів (зазвичай, це перша форма співробітництва за переліком у Законі).

Форма делегування завдань є квінтесенцією горизонтальної децентралізації та ключовою моделлю міжмуніципального співробітництва, спрямованою на консолідацію функціоналу та ресурсів кількох ТГ для

підвищення ефективності публічних послуг. Центральний механізм — делегування (офіційна передача) конкретного завдання чи групи завдань від ОМС-делегантів до ОМС-виконавця, що реалізує раціоналізацію на одному рівні управління. Економічна доцільність цього механізму базується на досягненні ефекту масштабу (*economies of scale*): виконання завдання одним компетентним ОМС для збільшеної території дозволяє знизити питомі операційні витрати, уникнути дублювання функцій та підвищити якість послуг. Обов'язковою фінансовою передумовою є цільове фінансування делегованих завдань бюджетами громад-делегантів до бюджету громади-виконавця. Ця контрактна модель є потужним інструментом раціоналізації муніципального управління та оптимізації спроможності громад, оскільки забезпечує стратегічну спеціалізацію, дозволяючи ОМС з кращою базою стати провідним провайдером послуг. Це критично важливо для забезпечення виконання повноважень меншими або фінансово слабкими громадами, які не можуть самостійно створити капіталомісткі структури. Таким чином, співробітництво трансформує ізольоване управління у мережеву взаємодію, що сприяє економічній стійкості та підвищенню загальної інституційної спроможності місцевої влади.

Розглянемо форму №2 (див. рис. 1.3). Форма № 2 — Реалізація спільних проектів є ключовою формою міжмуніципального співробітництва, яка, на відміну від делегування завдань, передбачає пряме, пайове та координоване партнерство ТГ для втілення конкретного, часово та фінансово обмеженого інвестиційного чи капітального проекту (наприклад, будівництво спільної інфраструктури). Сутність цієї моделі полягає у кооперації ресурсів (фінансових, матеріальних) для досягнення цільового результату, який часто передбачає створення спільної власності або спільного користування об'єктом, що вимагає чіткого визначення пайової участі та механізму координації між ОМС. Ця форма є надзвичайно ефективним інструментом інвестиційного співробітництва, оскільки дозволяє мобілізувати ресурси, недосяжні для окремої громади, і є особливо придатною для залучення грантових чи

донорських коштів. Важливою перевагою цієї форми є її гнучкість, що виражається у можливості спрощення адміністративних та договірних процедур, передбачених Законом, що робить її швидшою для оперативного реагування та забезпечує спільну відповідальність сторін за кінцевий успіх проекту.

Форма № 2: Реалізація спільних проектів

- 1) мета спільного проекту;
- 2) строки та умови його реалізації;
- 3) перелік заходів органів місцевого самоврядування суб'єктів співробітництва, що передбачається здійснити у рамках реалізації спільного проекту;
- 4) обсяги фінансування спільного проекту органами місцевого самоврядування суб'єктів співробітництва;
- 5) форма участі органів місцевого самоврядування суб'єктів співробітництва у рамках реалізації спільного проекту;
- 6) механізм координації діяльності органів місцевого самоврядування суб'єктів співробітництва;
- 7) порядок припинення дії договору та розв'язання спорів під час його виконання;
- 8) відповідальність сторін.

Важливо: під час підготовки проекту договору про співробітництво у частині реалізації спільного проекту вимоги, передбачені статтями 5-8 Закону, можуть не застосовуватися (ініціювання співробітництва, переговори про організацію співробітництва, робота комісії, громадське обговорення та схвалення проекту договору, договір про співробітництво)

Рис. 1.3 – Реалізація спільних проектів

Форма №3 (див. дод. А, рис. А.2). Форма № 3 — Спільне фінансування (утримання) установ є ключовою моделлю міжмуніципального співробітництва, яка фокусується на систематичному, довгостроковому фінансовому забезпеченні та розвитку комунальної інфраструктури і соціально важливих закладів (як-от лікарні, навчальні центри). Сутність моделі полягає в об'єднанні фінансових ресурсів кількох ТГ на засадах пайової участі для спільного утримання об'єкта, який надає послуги всім громадам-партнерам. Це є фундаментальним механізмом операційної та фінансової інтеграції, головна мета якого — ефективно використання наявних ресурсів та оптимізація витрат, що усуває дублювання соціальної інфраструктури та підвищує якість послуг. Договір про таке співробітництво обов'язково встановлює обсяги внесків, порядок витрачання коштів, умови надання послуг

та механізми розподілу ризиків, а його реалізація має відповідати вимогам БКУ щодо цільового використання міжбюджетних трансфертів.

Наразі розглянемо Форму №4 (див. дод. Б) — Утворення спільних комунальних підприємств, установ та організацій є найглибшою та найбільш інституційно складною формою міжмуніципального співробітництва, оскільки передбачає створення нової, постійної юридичної особи як спільного суб'єкта права, що спільно фінансується та належить громадам-партнерам. На відміну від договірних форм, ця модель забезпечує інституціоналізацію співпраці для стратегічної реалізації спільних інфраструктурних проектів та виконання капіталомістких комунальних функцій (наприклад, водопостачання, ТПВ). Успіх цієї форми, яка є оптимальною для консолідованої відповідальності та постійного управління, залежить від чіткої статутної бази, визначення структури управління (для забезпечення спільного контролю), прозорості інвестицій і розподілу доходів/збитків, а також обов'язкового дотримання загального законодавства про реєстрацію та функціонування юридичних осіб комунальної власності.

І розглянемо останню 5 форму співробітництва (див. дод. В) Утворення спільного органу управління є однією з найглибших форм інституційної інтеграції ТГ, спрямованою на спільне виконання визначених законом повноважень та досягнення економії коштів шляхом оптимізації управлінських видатків. Ця модель передбачає створення спільного органу управління (як окремого виконавчого органу, або як структурного підрозділу однієї з громад-партнерів) для реалізації загальної управлінської функції. Договір про таку співпрацю повинен чітко визначати мету та повноваження органу, структуру, порядок призначення керівника, обсяги фінансування суб'єктами співробітництва, а також деталізувати порядок звітування та механізми припинення його функціонування з розподілом майна. Таким чином, ця форма забезпечує консолідацію управлінського потенціалу та підвищення ефективності адміністративного забезпечення спільних інтересів громад.

Попри нормативну рівність цих форм, їхнє практичне застосування суттєво різниться. Спрощені форми співпраці (делегування та спільні проєкти) є більш доступними для малих громад, тоді як інституційно складні форми (спільні КП та спільний орган управління) потребують потужних адміністративних, фінансових і кадрових ресурсів. Це створює асиметрію у можливостях громад і пояснює, чому на практиці частина форм використовується значно рідше.

Суб'єкти та учасники міжнародного територіального співробітництва України можуть укласти угоди про міжтериторіальне, транскордонне чи транснаціональне співробітництво в межах своїх законних повноважень. Такі угоди визначають ключові правові, організаційні та економічні умови взаємодії.

Проєкт угоди має пройти погодження центрального органу виконавчої влади, відповідального за державну регіональну політику, який упродовж 30 днів перевіряє його на відповідність Конституції та законам України. Після погодження укладена угода підлягає реєстрації у встановленому Кабінетом Міністрів порядку.

Незважаючи на визначений законом 30-денний строк, на практиці громади нерідко стикаються з затягуванням процедур через високий рівень бюрократичної деталізації, нестачу фахівців або неповні роз'яснення щодо застосування вимог. Це знижує оперативність укладання міжнародних угод та може стримувати участь громад у конкурсних донорських програмах із короткими дедлайнами.

Процес міжнародного співробітництва ТГ ґрунтується на нормативно визначених механізмах взаємодії з іноземними муніципалітетами, МО та програмами розвитку. Важливо відзначити, що громада не може бути замінена громадською організацією як повноправний учасник міжнародних програм, однак остання може відігравати роль каталізатора процесу: здійснювати підготовку проєктів, їх координацію, фінансовий супровід та комунікацію з партнерами. Участь у великих міжнародних програмах, таких як Interreg

Europe, передбачає, що безпосередніми учасниками мають бути суб'єкти місцевого самоврядування або їхні об'єднання, оскільки саме вони несуть юридичну відповідальність за подання документів, звітність та реалізацію проєктів [3].

Ключовим елементом міжнародного співробітництва є державна координація. Міністерство розвитку громад, територій та інфраструктури України здійснює перевірку поданих проєктів угод та статутів на відповідність Конституції, чинному законодавству та міжнародним договорам України. Законодавчо визначено 30-денний строк для такої правової експертизи, а також закріплено вимогу про неможливість повторного висунення нових зауважень після їх усунення громадою, що усуває ризики суб'єктивного блокування партнерств [24].

Процедура реєстрації угод включає кілька етапів: підготовку проєкту угоди між громадами або громадою та іноземним муніципалітетом; подання документа до центрального органу виконавчої влади; отримання висновку; подальше схвалення угоди місцевою радою. Міжвідомча координаційна комісія вже розробила алгоритм, який ляже в основу відповідної постанови Кабінету Міністрів, що врегулює технічну процедуру реєстрації.

У певних випадках міжнародне партнерство передбачає створення юридичної особи — спільної структури з іноземним муніципалітетом. Така юридична особа матиме штаб-квартиру в Україні, власний рахунок та правособ'єктність для залучення фінансування від грантових програм, урядів іноземних держав та інституцій ЄС. Такий механізм відповідає практиці європейських програм транскордонного співробітництва і сприяє прозорому управлінню спільними проєктами [3].

Разом з тим, відсутність реєстрації угоди у Міністерстві не дозволяє громаді користуватися юридичними гарантіями та державними механізмами підтримки. Угоди, не внесені до реєстру, не матимуть правового статусу в Україні, що унеможливить участь у деяких формах фінансування та державного співфінансування після завершення війни [24].

Нереєстровані угоди створюють додаткові ризики не лише у вигляді втрати державних гарантій, але й ускладнюють аудит донорів, можуть ставити під сумнів законність використання грантових коштів і збільшують ризик визнання витрат такими, що не відповідають правилам міжнародних програм.

Водночас громади можуть брати участь у європейських програмах, таких як Interreg Europe, без створення юридичної особи, отримуючи кошти безпосередньо на рахунок органу місцевого самоврядування. Це відповідає міжнародним правилам транскордонної співпраці та дозволяє реалізовувати проєкти ще до прийняття підзаконних актів.

Побоювання деяких громад щодо можливого посилення державного контролю є безпідставними, оскільки роль держави у сфері міжнародного міжтериторіального співробітництва зводиться до правової експертизи та ведення реєстру угод. Закон прямо визначає, що держава не втручається у вибір партнерів, зміст проєктів чи стратегічні пріоритети громад, а лише забезпечує відповідність угод правовому полю та державним зобов'язанням.

Після перемоги у державному бюджеті планується запровадити окрему програму підтримки міжнародного міжтериторіального співробітництва, що фінансуватиме проєкти, узгоджені з Державною стратегією регіонального розвитку. Це дозволить спрямувати ресурси на відновлення, розвиток інфраструктури, безпеку, цифровізацію та соціальні послуги у громадах [23].

Угоди, підписані громадами до набуття чинності законом та прийняття підзаконних актів, визнаються чинними та підлягають включенню до офіційного реєстру. Це забезпечує правову безперервність міжнародних партнерств та не створює бар'єрів для їх подальшої реалізації [24].

Запровадження типових договорів для міжнародного міжтериторіального співробітництва зменшить бюрократичні ризики та сприятиме уніфікації підходів. Примірна форма стане орієнтиром для громад, а за необхідності зможе бути адаптована до вимог партнерів або специфіки проєкту [19].

Окремим викликом залишається кадровий потенціал громад: нестача

проектних менеджерів, знання мов та компетенцій у сфері підготовки міжнародних заявок. Експерти наголошують, що громади можуть створювати спільні проектні офіси, залучати громадські організації та регіональні агенції розвитку, що значно підвищує їхню здатність брати участь у міжнародних програмах. Також європейські партнери охоче підтримують міжгромадські проекти, які створюють соціальний ефект на ширшу територію [9].

Таким чином, існуючі нормативні механізми створюють широке поле для співробітництва, проте їхня ефективність безпосередньо залежить від інституційної спроможності громад, рівня бюрократичної узгодженості та доступності інструментів підтримки. Водночас міжнародне співробітництво відкриває суттєві можливості для модернізації послуг і залучення інвестицій, за умови належної організації процесів та дотримання процедур

Отже, у межах підрозділу було всебічно проаналізовано процес співробітництва територіальних громад та нормативно визначені форми договірної взаємодії. Розкрито зміст кожної з п'яти форм співробітництва, визначених Законом України «Про співробітництво територіальних громад», а також охарактеризовано їхнє економічне, організаційне та управлінське значення для підвищення ефективності місцевого самоврядування. Деталізовано специфіку делегування завдань, реалізації спільних проектів, спільного фінансування установ, утворення спільних підприємств та органів управління, що дозволило показати їхню відмінність, стратегічну цінність та практичну доцільність для громад.

Проаналізовано ключові елементи міжнародного територіального співробітництва, включаючи механізми укладання угод, процедурні етапи погодження та реєстрації, роль державних органів у правовій експертизі, а також особливості створення юридичних осіб спільного характеру з іноземними партнерами. Окреслено проблеми правозастосування, зокрема залежність від державної реєстрації, кадрові обмеження громад та потребу в уніфікації договірних процедур.

Таким чином, комплексний аналіз продемонстрував, що

співробітництво територіальних громад, включно з міжнародним — це не лише правовий механізм, а й інструмент стратегічного розвитку, який забезпечує доступ до інвестицій, оптимізацію ресурсів, інституційну стійкість та інтеграцію українських громад до європейського простору. Ефективність його реалізації значною мірою залежить від кадрової спроможності громад, дотримання законодавчих процедур та здатності формувати стабільні партнерські мережі на національному й міжнародному рівнях.

1.3 Аналіз нормативно-правових актів, що регулюють співробітництво територіальних громад з міжнародними організаціями

Закон України від 17.06.2014 року №1508-VII «Про співробітництво територіальних громад» (в редакції від 04.04.2023) [17], примірні форми договорів про співробітництво територіальних громад та додаткових договорів про приєднання до співробітництва, затверджені наказом Мініфраструктури від 05.04.2023 №217, а також Порядок формування та забезпечення функціонування реєстру співробітництва територіальних громад, затверджений наказом від 15.08.2014 №225, визначають основні процедури і вимоги до оформлення співробітництва.

Ініціювання приєднання, переговори, підготовка, громадське обговорення та схвалення проєкту додаткового договору здійснюються громадою, що планує приєднатися, у порядку, визначеному статтями 5–8 Закону [17].

Предмет договору визначається відповідно до обраної форми співробітництва (стаття 4 Закону). Договір набирає чинності через 10 днів після його укладення, якщо сторони не передбачили інший строк у договорі [17].

Додатковий договір про приєднання оформлюється письмово головами громад після схвалення його проєкту всіма радами, які раніше погодили основний договір, і стає його невід’ємною частиною [17].

ЗУ «Про міжнародне територіальне співробітництво України» [24] визначає правові, економічні та організаційні засади міжнародної взаємодії України з іноземними державами й регіонами для забезпечення збалансованого розвитку територій та державних інтересів.

Закон України № 2394-IX від 09.07.2022 року [21], яким внесено зміни до низки нормативно-правових актів у сфері цивільного захисту, суттєво уточнив повноваження суб'єктів, що відповідають за захист населення, та закріпив імплементацію норм міжнародного гуманітарного права в українську систему цивільного захисту. Одним із ключових положень цього закону стало офіційне включення міжнародних договорів України до переліку нормативних джерел, якими керуються у сфері цивільного захисту. Це означає, що органи державної влади й ОМС зобов'язані враховувати міжнародні стандарти та правила під час здійснення заходів із захисту населення, реагування на надзвичайні ситуації та ліквідації їх наслідків.

Закон також розширив і конкретизував повноваження ОМС у сфері цивільного захисту. ТГ отримали законодавче закріплені обов'язки щодо організації оповіщення населення, утримання захисних споруд, проведення евакуації, гасіння пожеж, ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій чи воєнних дій, організації надання гуманітарної допомоги та відновлювальних робіт. Таке розширення компетенцій підсилює спроможність громад діяти як повноправні учасники системи цивільного захисту, здатні самостійно координувати першочергові заходи безпеки та реагування.

У контексті співпраці ТГ з МО закон має особливе значення. Оскільки норми міжнародного гуманітарного права стали частиною національної системи цивільного захисту, громади отримали юридичне підґрунтя для налагодження формальної взаємодії з гуманітарними, донорськими та міжнародними інституціями. Це сприяє можливості укладення угод, меморандумів та реалізації спільних програм із захисту цивільного населення, забезпечення гуманітарної допомоги та відновлення інфраструктури.

Крім того, законодавче визнання громад як суб'єктів, здатних

виконувати міжнародні стандарти, підвищує рівень довіри міжнародних партнерів. Завдяки унормованим процедурам гуманітарного реагування, маркування об'єктів, захисту персоналу та організації евакуаційних заходів міжнародні організації отримують більш зрозумілі й передбачувані механізми роботи на місцях. Це відкриває нові можливості для залучення іноземної підтримки, реалізації гуманітарних місій та участі громад у міжнародних проєктах із підвищення стійкості та безпеки.

У цілому закон № 2394-IX формує правову основу, яка не лише посилює роль ТГ у системі цивільного захисту, а й забезпечує умови для ефективної співпраці з міжнародними партнерами. Він зміцнює інституційні можливості громад, роблячи їх надійними та рівноправними учасниками міжнародних гуманітарних і відновлювальних процесів.

ЗУ «Про місцеве самоврядування в Україні» [26] формує базові повноваження громад, що дозволяють їм бути активними суб'єктами міжнародної співпраці. Він визначає компетенцію місцевих рад та їх виконавчих органів щодо встановлення партнерств із закордонними інституціями, участі в міжнародних програмах, залучення інвестицій та технічної допомоги. Саме цей закон дозволяє громадам створювати структурні підрозділи міжнародної співпраці, відділи проєктного менеджменту чи сектори координації зовнішньої допомоги. Таким чином, він є «адміністративною платформою», яка забезпечує організаційні та правові умови для формування сталих і ефективних міжнародних зв'язків.

ЗУ «Про міжнародну технічну допомогу» [25] деталізує порядок отримання, реєстрації, використання та моніторингу міжнародних донорських ресурсів. Для громад він виступає ключовим інструментом, що визначає правила залучення грантів, технічної підтримки, експертної допомоги та обладнання. Закон регламентує процедури реєстрації проєктів МТД, механізми контролю, вимоги до звітності та аудиту, що формує прозоре середовище та підвищує рівень довіри з боку міжнародних організацій. Завдяки цьому акту громади можуть діяти у відповідності до стандартів

донорів і гарантувати ефективне використання наданих ресурсів.

ЗУ «Про гуманітарну допомогу» [22], особливо актуальний в умовах війни, визначає нормативні засади ввезення, обліку, розподілу та використання гуманітарних вантажів. Він визначає статус отримувачів і розпорядників гуманітарної допомоги, серед яких важливу роль відіграють територіальні громади. Закон врегульовує порядок взаємодії з міжнародними гуманітарними організаціями, такими як ООН, Червоний Хрест, міжнародні благодійні фонди (далі - БФ), що забезпечує легітимний і контрольований рух гуманітарних ресурсів до населення. У свою чергу це сприяє розвитку довгострокових партнерств, заснованих на прозорості та підзвітності.

ЗУ «Про місцеві державні адміністрації» [27] визначає механізми координації між центральними органами виконавчої влади та місцевими громадами, що є важливим у реалізації міжнародних проєктів. Обласні військові адміністрації відіграють роль посередників між державою, громадами та МО, забезпечуючи узгодження регіональних стратегій, безпекових потреб, планів відновлення та великих інфраструктурних програм. Закон також регулює порядок співпраці у сферах цивільного захисту, гуманітарного реагування та відновлення, що має ключове значення в умовах повоєнного відбудовного процесу.

Разом ці закони формують цілісне нормативне поле, яке не лише дозволяє громадам бути повноцінними учасниками міжнародної співпраці, але й забезпечує прозорі, ефективні та узгоджені механізми взаємодії з міжнародними партнерами, донорськими структурами та гуманітарними інституціями.

Наведені нормативно-правові акти утворюють взаємопов'язану правову основу, яка визначає можливості ТГ щодо співпраці з МО, реалізації міжнародних проєктів та залучення зовнішніх ресурсів. Кожен із законів виконує окрему функцію, але разом вони забезпечують комплексне правове середовище для розвитку міжнародної взаємодії на місцевому рівні.

З метою посилення інституційної спроможності ТГ та підвищення

ефективності їхньої взаємодії з МО доцільно вдосконалити чинну нормативно-правову базу, забезпечивши її узгодженість, прозорість і практичну орієнтованість. Насамперед важливим є оновлення положень ЗУ «Про співробітництво територіальних громад» шляхом включення окремого розділу, що регулюватиме форми та механізми міжнародної співпраці громад: участь у єврорегіонах, транскордонних платформах, програмах ЄС, міжнародній технічній допомозі та партнерських мережах. Доцільно також законодавчо закріпити статус структурних підрозділів міжнародного співробітництва в органах місцевого самоврядування та визначити їх мінімальні функції: проєктний менеджмент, координація гуманітарної та технічної допомоги, комунікація з донорами.

Важливим напрямом є внесення змін до ЗУ «Про міжнародну технічну допомогу» з метою спрощення процедур реєстрації проєктів МТД для громад, переведення частини процедур в електронну форму та встановлення чітких строків погодження, що забезпечить оперативність отримання допомоги. Доречно також створити єдиний публічний реєстр міжнародної допомоги на рівні громад з чіткою системою моніторингу та звітності, інтегрований із державними платформами.

Окремої уваги потребує узгодження законодавства у сфері гуманітарної допомоги, цивільного захисту та відновлення, щоб громади мали чіткі та спрощені механізми взаємодії з міжнародними гуманітарними структурами в умовах кризових ситуацій. Доцільно закріпити спрощені процедури ввезення та розподілу гуманітарної допомоги, а також запровадити стандартизовані механізми звітності, які відповідатимуть міжнародним вимогам.

Крім того, на нормативному рівні варто врегулювати механізми координації між громадами, обласними військовими адміністраціями та центральними органами влади щодо міжнародних проєктів, включаючи створення регіональних центрів підтримки міжнародної співпраці. Комплексне оновлення нормативної бази сприятиме підвищенню ефективності міжнародних партнерств, залученню інвестицій, зміцненню

спроможності громад та забезпеченню сталого розвитку територій навіть у складних умовах воєнних і поствоєнних трансформацій.

Отже, нормативно-правова база, що регулює співробітництво територіальних громад з міжнародними організаціями, формує цілісну та багаторівневу систему, спрямовану на забезпечення ефективної міжнародної взаємодії на місцевому рівні. Закони, що охоплюють сфери територіального співробітництва, міжнародної технічної та гуманітарної допомоги, цивільного захисту, місцевого самоврядування та державного управління, створюють комплексний правовий інструментарій для залучення зовнішніх ресурсів, реалізації міжнародних проєктів та формування партнерських відносин із міжнародними інституціями. Важливо, що сучасні законодавчі зміни посилюють роль громад як активних і відповідальних учасників міжнародного співробітництва, забезпечуючи їхню здатність діяти відповідно до міжнародних стандартів.

Наявні нормативні акти не лише визначають форми та процедури співробітництва, але й закладають підґрунтя для розвитку довіри міжнародних партнерів, створення прозорих механізмів використання технічної та гуманітарної допомоги, а також удосконалення процесів реагування на надзвичайні ситуації. У результаті громади отримують можливість системно взаємодіяти з міжнародними донорами, брати участь у транскордонних ініціативах та впроваджувати відновлювальні й інфраструктурні проєкти.

Разом із тим аналіз чинного законодавства свідчить про потребу подальшого його удосконалення — зокрема щодо спрощення процедур, підвищення узгодженості між нормативними актами та чіткого визначення механізмів міжнародної співпраці на місцевому рівні. Внесення відповідних змін дозволить створити більш гнучкі, прозорі й ефективні правові умови для розбудови стійких міжнародних партнерств. Таким чином, оновлена нормативно-правова база має стати ключовим інструментом зміцнення інституційної спроможності територіальних громад та каталізатором їхнього сталого розвитку у взаємодії з міжнародною спільнотою.

Висновки до розділу 1

Отже, у першому розділі було ґрунтовно розглянуто сутність співробітництва територіальних громад з міжнародними організаціями, здійснено критичний аналіз понятійно-категоріального апарату та узагальнено ключові дефініції, що формують теоретичне підґрунтя дослідження. Встановлено зміст основних понять міжнародного та міжтериторіального співробітництва, визначено коло суб'єктів і учасників взаємодії, а також уточнено інституційні характеристики міжмуніципальної та міжнародної партнерської діяльності громад.

Визначено основні принципи, напрями та форми співробітництва, включно з делегуванням завдань, реалізацією спільних проєктів, спільним фінансуванням установ, утворенням спільних підприємств та органів управління. Проаналізовано їх організаційні особливості, правові механізми реалізації та практичне значення для посилення управлінської й фінансової спроможності громад.

Узагальнено нормативно-правову базу, яка регулює міжнародне співробітництво територіальних громад, зокрема положення законів про співробітництво ТГ, міжнародну технічну та гуманітарну допомогу, місцеве самоврядування, цивільний захист та міжнародне територіальне співробітництво. Аналіз показав, що ці акти створюють комплексну правову систему, яка забезпечує можливість громад брати участь у міжнародних ініціативах, укладати угоди, залучати ресурси та формувати довгострокові партнерства.

На основі опрацьованих матеріалів сформульовано авторське визначення поняття «співробітництво територіальних громад з міжнародними організаціями» як системної, інституціоналізованої та взаємовигідної взаємодії, спрямованої на підвищення стійкості, інституційної спроможності та соціально-економічного розвитку територій.

Проведений аналіз дозволяє зробити висновок, що міжнародне співробітництво є стратегічним інструментом розвитку територіальних громад, який забезпечує доступ до інвестицій, експертизи, сучасних технологій та кращих управлінських практик. Воно створює умови для підвищення якості публічних послуг, ефективного вирішення спільних проблем, розбудови партнерських зв'язків і інтеграції громад у глобальні та європейські мережі взаємодії. У сучасних умовах війни та євроінтеграційних процесів така взаємодія набуває особливої значущості, стаючи важливим механізмом стабілізації, відновлення та подальшого сталого розвитку територій.

2 ПРАКТИЧНІ ЗАСАДИ СУЧАСНОГО СТАНУ ТА ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ СПІВПРАЦІ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД З МІЖНАРОДНИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ (на прикладі Апостолівської міської ради)

2.1 Аналіз сучасного стану співробітництва територіальних громад України з міжнародними організаціями

Сучасний стан співробітництва ТГ України з МО значною мірою формується під впливом концепції сталого розвитку, яка передбачає комплексне поєднання економічних, соціальних та управлінських чинників. У монографії «Сталий розвиток територій: виклики та можливості» наголошено, що розвиток громад залежить не лише від наявних ресурсів, а й від ефективного управлінського супроводу, здатного забезпечити стабільність та стійкість локальних систем [6]. Це безпосередньо корелює з роллю МО, які забезпечують громади інституційною підтримкою, експертизою, фінансовими ресурсами та інноваційними рішеннями, тим самим підсилюючи їхню здатність до стратегічного управління.

Важливо підкреслити, що МО дедалі частіше виступають не просто донорами чи консультантами, а повноцінними партнерами у виробленні стратегій розвитку територіальних громад. Вони сприяють запровадженню сучасних методів планування, таких як evidence-based policy, стратегічний менеджмент, оцінка впливу та ризик-менеджмент. Для багатьох громад саме взаємодія з міжнародними структурами стала імпульсом для переходу до довгострокового планування, підвищення прозорості управління та формування системи моніторингу результатів. Таким чином, міжнародне співробітництво виконує роль каталізатора інституційних змін, які інакше могли б відбуватися значно повільніше.

Автори монографії також відзначають, що ключовим чинником сталого

розвитку є активність місцевої громади, наявність ініціативності та спроможність до взаємодії з міжнародними стейкхолдерами. Згідно з їхнім висновком, саме ті громади, які мають високий рівень організаційної культури та кадрового потенціалу, демонструють найкращі результати у залученні міжнародної допомоги [6]. Таким чином, успішність міжнародного партнерства залежить не лише від зовнішньої підтримки, а й від внутрішньої спроможності громад — стратегічного бачення, професійної підготовки персоналу та здатності інтегрувати міжнародні стандарти у систему місцевого управління.

Окремо слід зазначити, що готовність громад до співпраці з МО значною мірою залежить від рівня їх адміністративної культури та відкритості до змін. Громади, які демонструють гнучкість, проактивну позицію та здатність швидко адаптувати локальні політики до міжнародних стандартів (ECO, ISO, практики ЄС), отримують суттєві конкурентні переваги. Вони стають більш привабливими для донорів, швидше долучаються до міжнародних програм та ефективніше використовують отримані ресурси. Водночас громади, які зберігають інерційні управлінські підходи, часто обмежуються мінімальною взаємодією або мають складнощі з виконанням умов проєктів.

Особливе значення у сучасних умовах має участь громад у різних формах міжнародного територіального співробітництва, передбачених законодавством: єврорегіони, європейські об'єднання територіального співробітництва, об'єднання єврорегіонального співробітництва та інші інституції [17]. Єврорегіони, що створюються на основі міжнародних угод, спрямовані на розвиток економічних, соціальних, наукових та культурних зв'язків, стають платформою для реалізації спільних проєктів та поглиблення європейської інтеграції громад [17]. Такі механізми розширюють можливості локального розвитку, сприяючи міжнародній мобільності, культурному обміну та спільному доступу до програм фінансування ЄС.

Участь у таких інституціях дозволяє громадам України формувати транскордонні партнерські мережі та здійснювати спільні соціально-

економічні ініціативи, пов'язані з розвитком туризму, логістики, охорони довкілля чи підвищенням мобільності населення. Важливо, що ці платформи створюють можливість для обміну найкращими практиками та взаємного навчання. Наприклад, громади прикордонних регіонів отримують доступ до практик управління ризиками надзвичайних ситуацій, енергоефективності, системи управління відходами, які вже апробовані в країнах ЄС. Це сприяє гармонізації нормативних підходів та глибшій інтеграції в європейський простір.

Фінансова підтримка міжнародного співробітництва громад здійснюється за рахунок державного та місцевих бюджетів, а також інших джерел, не заборонених законодавством [17]. Передбачений алгоритм роботи з міжнародними партнерами (пошук партнера, підписання угоди, розробка проєкту тощо) робить співробітництво системним та формалізованим процесом, що підвищує його прозорість і результативність.

Водночас важливо підкреслити, що ефективність фінансової допомоги значною мірою залежить від якості підготовки проєктної документації та здатності громад здійснювати супровід проєктів на всіх етапах — від формування заявки до фінального аудиту. У багатьох громадах впроваджуються спеціалізовані структурні підрозділи або вводяться посади менеджерів міжнародного співробітництва, що свідчить про інституційне укріплення цієї сфери. Розвиток такої інфраструктури забезпечує сталість партнерств і дозволяє громадам брати участь у більш складних та довгострокових міжнародних програмах.

Важливим аспектом сучасного стану є практичні результати партнерств, що підтверджуються низкою великих проєктів у сфері критичної інфраструктури. За даними Мінрегіону, громади отримали значну підтримку у сфері теплозабезпечення: поставлено 228 газопоршневих когенераційних установок загальною електричною потужністю 228 МВт та 151 блочно-модульну котельню потужністю 375 МВт; у 2025 році планується передати громадам ще близько 650 когенераційних установок та 400 модульних

котелень [29]. Це свідчить про системну підтримку міжнародних партнерів у забезпеченні енергетичної стійкості громад.

Показово, що більшість проєктів у сфері енергетичної стійкості реалізуються в умовах високої невизначеності та підвищених ризиків, що вимагає від громад здатності працювати в кризовому менеджменті. Завдяки міжнародній підтримці громади не лише отримують обладнання, але й навчаються сучасним підходам до управління енергетичними системами, включно з елементами smart-grid, децентралізованою генерацією, цифровими системами моніторингу. Це сприяє модернізації місцевих інфраструктурних політик і створює підґрунтя для переходу до більш сталої енергетичної моделі.

Міжнародні фінансові організації також відіграють ключову роль у відновленні транспортної інфраструктури. ЄБРР фінансує будівництво об'єктів розподіленої генерації потужністю до 270 МВт (180 млн євро), оновлення електровозів (300 млн євро), тоді як Світовий банк надав обладнання та техніку на суму понад 50 млн USD, а також фінансує програми NOPE та HOME, за якими понад 73 тисячі сімей отримали ремонт або нове житло [29]. Європейський інвестиційний банк фінансує закупівлю громадського транспорту для Миколаєва, Києва, Івано-Франківська, Одеси та Львова, що підвищує якість міської мобільності.

Розширення участі громад у таких інвестиційних проєктах демонструє, що міжнародні партнери розглядають українські громади як надійних виконавців, здатних реалізовувати масштабні інфраструктурні ініціативи. Комплексний характер підтримки — від фінансування техніки до модернізації транспортних систем — дозволяє громадам підвищувати свою конкурентоспроможність та покращувати якість базових публічних послуг. Це важливо не лише в контексті відновлення, а й у перспективі інтеграції України до європейського транспортного простору.

Сучасний стан співробітництва підтверджується також статистичними даними. Станом на 1 квітня 2025 року 487 українських громад уклали 2101 міжнародну угоду з партнерами з 64 країн світу, що демонструє стрімке

розширення міжнародних зв'язків після 2022 року [4]. У 2022 році міжнародні партнерства мали 46 % громад, які надали дані, загалом 1279 угод [13]. Порівняння показує майже подвоєння кількості партнерств за три роки, що свідчить про перехід міжнародного співробітництва від поодиноких ініціатив до системної практики місцевого розвитку.

У 2024 році Мінрегіон наголосив, що міжнародне партнерство є одним із пріоритетів державної політики відновлення, а громади активно долучаються до грантових та технічних програм [20]. Однак проблема кадрової спроможності залишається актуальною: 28 % опитаних громад брали участь у міжнародних грантах, але 95 % вказали на потребу підвищення компетентностей персоналу, а 31 % — на нестачу фахівців із проектного менеджменту [19]. Це свідчить, що інтенсивність міжнародного співробітництва значною мірою залежить від внутрішніх управлінських можливостей громад.

Попри позитивну динаміку, зберігається низка системних викликів, які сповільнюють розвиток міжнародних партнерств. Серед них — складність процедур отримання грантів, нестача кваліфікованих перекладачів та юристів міжнародного права, обмеження місцевих бюджетів, а також недостатня координація між державним рівнем і громадами. Нерідко громади мають потенційних партнерів, але не можуть оперативно оформити документацію або забезпечити співфінансування, що знижує їх конкурсну спроможність у міжнародних програмах. Це підкреслює важливість подальшого розвитку інституційної спроможності на місцях.

Таким чином, аналіз сучасного стану засвідчує, що співробітництво територіальних громад України з міжнародними організаціями набуло стратегічного характеру. Воно спрямоване на забезпечення енергетичної та інфраструктурної стійкості, розвиток місцевих компетентностей, відновлення житлового фонду та модернізацію транспорту. Водночас ефективність таких партнерств значною мірою визначається рівнем управлінської зрілості громад, їхньою здатністю працювати з грантами, планувати розвиток та

впроваджувати комплексні локальні політики.

2.2 Аналіз проблем та викликів розвитку механізму співпраці територіальних громад із міжнародними організаціями (на прикладі Апостолівської міської ради)

Повномасштабна військова агресія та поглиблення реформи децентралізації кардинально змінили роль ТГ, перетворивши їх на ключових акторів у процесах відбудови та євроінтеграції. У цьому контексті міжнародне партнерство стало критично важливим джерелом фінансових, технічних та експертних ресурсів.

Розвиток міжнародних зв'язків суттєво активізувався: на початку повномасштабної війни Мінрегіон провів великий міжнародний марафон єднання місцевого самоврядування, який об'єднав понад тисячу муніципалітетів із 35 країн. Це стало поштовхом до розширення партнерств між українськими громадами та іноземними містами. У 2023 році Офіс Президента започаткував Міжнародний саміт міст і регіонів, що також створив нові можливості для налагодження горизонтальних зв'язків між громадами [18].

У контексті підготовки України до членства в ЄС міжнародна взаємодія громад отримала додаткову важливість. Європейський Союз висуває високі вимоги до прозорості, участі громадян, сталого розвитку та екологічних стандартів. Завдяки партнерствам українські громади можуть переймати практичний досвід участі в міжнародних програмах, підвищувати свою ефективність, готувати грантові заявки та залучати інвестиції в межах європейських інструментів підтримки.

Таке співробітництво сприяє зміцненню економічних зв'язків, обміну досвідом у сфері підприємництва та залученню нових інвесторів — що є важливим елементом підготовки до ЄС, де місцеві економіки тісно інтегровані через спільні ринки та проекти. У підсумку міжнародна взаємодія підвищує

інституційну спроможність територіальних громад, наближає їх до європейських стандартів і полегшує подальшу інтеграцію України до ЄС.

Пропонуємо для початку розглянути розвиток міжнародних партнерств загалом по Україні, а саме розподілених по областях за 2023-2024 роки (див. рис. 2.1).

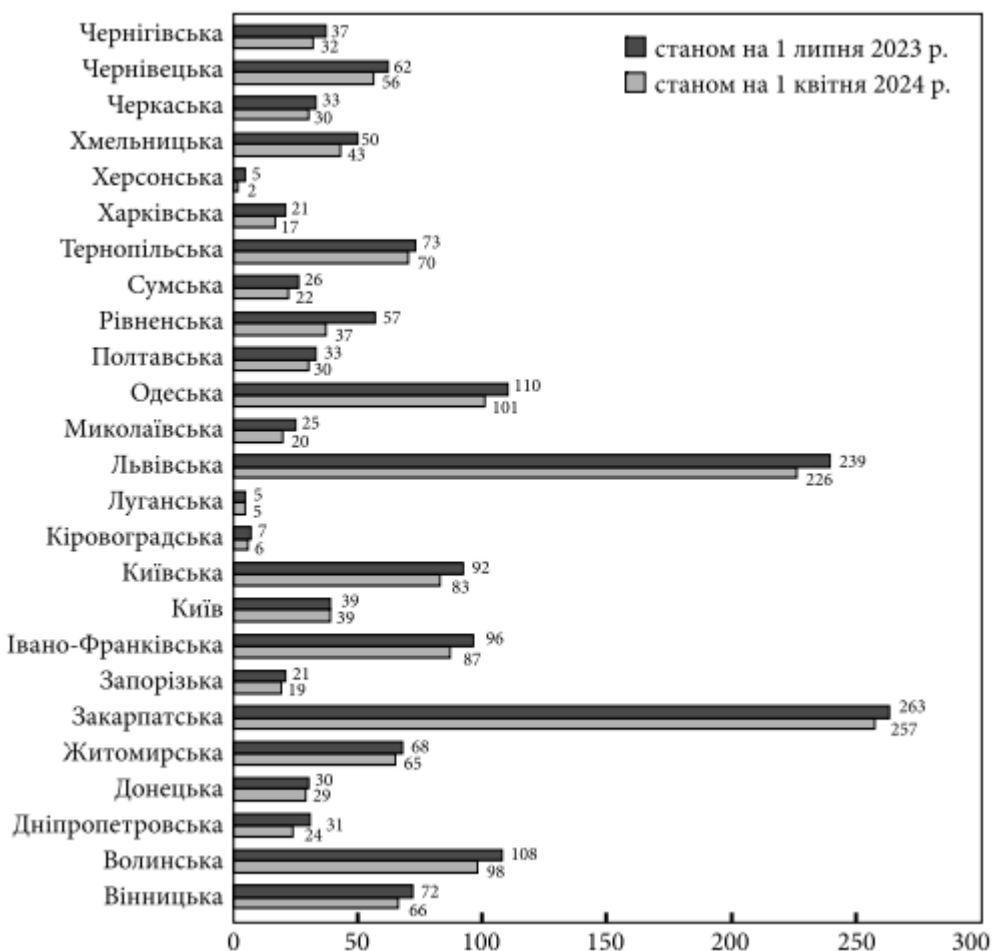

Рис. 2.1 – Розвиток міжнародного партнерства у територіальних громадах, 2023—2024 рр.,одиниць

Джерело: [5]

Аналізуючи рисунок 2.1 можемо сказати, що розвиток міжнародного партнерства у ТГ України в період 2023—2024 рр. характеризується критичною регіональною диспропорцією, що становить ключовий виклик для механізму співпраці з міжнародними організаціями. Наданий графік ілюструє двохшвидкісний розвиток, де абсолютні лідери, як Закарпатська (263) та Львівська (226) області, використовують своє прикордонне положення та роль

логістичних хабів для інтенсивної співпраці, тоді як прифронтові регіони, зокрема Херсонська (2) та Луганська (5), демонструють мінімальні показники через критичний безпековий чинник.

Нерівномірність відображає нерівну інституційну спроможність ОМС та труднощі у переорієнтації міжнародної допомоги: успіх партнерства напрямку залежить від наявності кваліфікованих кадрів, здатних розробляти проекти та забезпечувати звітність, що є проблемою для менш спроможних ТГ. Існує виклик переходу від екстреного гуманітарного реагування до стратегічних інфраструктурних проектів, які вимагають використання складних форм співробітництва, таких як Реалізація спільних проектів (Форма № 2) або Утворення спільних комунальних підприємств (Форма № 4). Ці форми вимагають значних інвестицій та довгострокової консолідованої відповідальності, що ускладнює їх реалізацію, особливо в умовах обмежених ресурсів та постійної загрози.

Досвід однієї з громад Закарпаття засвідчує, що для успішної міжнародної співпраці ключову роль відіграють не лише формальні угоди, а й особисті контакти між партнерами. Перші спроби залучення великого міжнародного фінансування виявилися невдалими через відсутність достатнього управлінського досвіду у сфері міжнародних проектів. Це стало поштовхом до зміни підходу: громада зосередилася на участі в кількох невеликих проектах із меншими бюджетами, щоб поступово напрацювати практичні навички. Така стратегія дала позитивний результат — після реалізації кількох малих ініціатив громада змогла подаватися на масштабніші транскордонні проекти з багатотисячними бюджетами та успішно їх реалізовувати. Водночас міжнародні проекти мають чітку цільову спрямованість, а використання коштів суворо регламентується умовами донорів [18].

Суттєвими викликами у розвитку міжнародної співпраці для громад залишаються кадрове забезпечення та питання співфінансування з місцевого бюджету. Практика показує, що навіть за умови формально визначеного

невеликого відсотка співфінансування фактичні витрати громади можуть бути значно більшими через необхідність покривати додаткові організаційні, адміністративні та контрольні витрати. Це вимагає від громад стратегічного фінансового планування та підготовки кваліфікованих фахівців, здатних супроводжувати міжнародні проєкти на всіх етапах їх реалізації.

Досвід іншої громади Чернівецької області демонструє, що міжнародна співпраця може формуватися поступово, починаючи з невеликих комунікаційних, культурних, спортивних і дитячих ініціатив. Перші партнерства виникли на рівні прикордонних територій із сусідніми громадами Румунії, що згодом переросло у проєкти інфраструктурного характеру. Накопичений досвід дозволив громаді не лише розширити масштаби співробітництва, а й передавати власні напрацювання іншим регіонам України, зокрема в межах спеціальних навчальних програм і міжрегіональних обмінів.

Приклад однієї з громад Тернопільської області свідчить про активний розвиток партнерств із територіальними громадами різних європейських країн та Канади. Наявність широкої мережі міжнародних партнерів відкриває нові можливості для горизонтальної взаємодії, обміну досвідом та залучення інноваційних практик управління. Водночас важливим чинником ефективності такої співпраці залишається подолання мовного бар'єра, що є не лише умовою якісної комунікації, а й складовою ширшого процесу європейської інтеграції українських громад [5].

Незважаючи на воєнні виклики, міжнародні партнери продовжують розширювати свою присутність в Україні з метою зміцнення співпраці та надання всебічної підтримки. Зокрема, у 2024 році Французьке агентство розвитку (AFD) відкрило своє представництво в Україні, а Норвезько-Українська торгова палата, яка з 2008 року функціонувала в Осло, цього року розпочала роботу й у Києві [33].

Окремої уваги заслуговує діяльність міжнародних коаліцій, спрямованих на підтримку процесів відновлення та розвитку територіальних

громад. Так, Ro3kvit об'єднує фахівців у сфері урбаністики та займається відновленням міської та сільської інфраструктури, а Zero Waste Alliance Ukraine зосереджує свою діяльність на впровадженні принципів «нуль відходів» у містах, з особливим акцентом на малі й середні муніципалітети [7].

Станом на вересень 2024 року італійський Фонд AVSI [1] реалізує в Україні шість проєктів, спрямованих на підтримку населення в умовах війни та відновлення країни. Діяльність фонду охоплює ключові напрями, зокрема захист дітей, розвиток освіти, сільського господарства та продовольчої безпеки, підтримку засобів до існування, економічне зміцнення громад, професійне навчання та створення робочих місць, розширення можливостей жінок, міграційні процеси та реагування на надзвичайні ситуації. Команда AVSI в Україні налічує 16 працівників, а загальний бюджет проєктів становить 3 361 916 євро. Пряма допомога надається 44 460 бенефіціарам, ще близько 20 000 осіб отримують підтримку опосередковано. Реалізація цих ініціатив сприяє підвищенню стійкості громад, покращенню соціально-економічного становища населення та відновленню постраждалих територій.

Італійський гуманітарний фонд AVSI працює в Україні з 2014 року у партнерстві з місцевою організацією «Еммаус». З початком повномасштабного вторгнення 24 лютого 2022 року команда AVSI негайно активізувала свою діяльність для надання допомоги населенню, яке постраждало від війни. Внаслідок бойових дій мільйони українців були змушені залишити власні домівки, шукаючи безпечніші місця як в межах країни, так і за кордоном.

Станом на серпень 2024 року AVSI надала допомогу понад 127 500 родинам у Донецькій, Дніпропетровській, Харківській, Полтавській, Сумській, Запорізькій, Одеській, Миколаївській та Херсонській областях. Зокрема:

- 19 136 осіб отримали психологічну підтримку;
- 25 340 дітей віком від 4 до 16 років були охоплені рекреаційними та освітніми заходами;

- 14 800 дітей забезпечені навчальними матеріалами;
- 14 339 осіб отримали зимові набори допомоги;
- 373 вчителі пройшли навчання та були забезпечені методичними матеріалами;
- підтримано 33 центри для внутрішньо переміщених осіб (5 у Львові та 28 у Полтаві);
- створено 43 простори, дружні до дітей, та тимчасові освітні центри;
- засновано 62 громадські центри;
- відновлено 31 школу.

Проект Direct Humanitarian Actions, Reconstruction of WASH Infrastructure [8] (екстрене реагування, відновлення та стале будівництво інфраструктури водопостачання і водовідведення) реалізується за лідерства Швейцарії та спрямований на відновлення систем водо-, тепло- та санітарного забезпечення в найбільш постраждалих регіонах України. Особлива увага приділяється прифронтовим і прикордонним територіям. Проект діє у період з 15 січня 2025 року до 31 грудня 2027 року з бюджетом 19,5 млн швейцарських франків.

Передумовою реалізації проекту стали масштабні руйнування водної та енергетичної інфраструктури внаслідок повномасштабної агресії РФ проти України. Найбільш уразливими залишаються громади Сумської, Харківської, Запорізької, Дніпропетровської, Херсонської, Миколаївської та Донецької областей. Постійні бойові дії та нестабільність ситуації зумовлюють необхідність гнучкого планування та швидкого реагування на гуманітарні потреби населення.

Метою проекту є забезпечення безпечного доступу населення до послуг водопостачання, водовідведення та теплопостачання. Цільовими групами виступають водоканали, теплокомуненерго, ОМС та цивільне населення, особливо найбільш уразливі категорії. Проект передбачає аварійні ремонти, модернізацію інфраструктури, впровадження енергоефективних та

інноваційних рішень за принципом «build back better».

У межах попередніх фаз допомогу отримали понад 2 млн осіб, 24 водоканали та 16 громад відновили критичну WASH-інфраструктуру, зокрема після катастрофи на Каховській ГЕС. Реалізацію проєкту забезпечує Swiss Humanitarian Aid під координацією Швейцарського агентства розвитку та співробітництва (SDC) у партнерстві з міжнародними та українськими організаціями за тісної взаємодії з UNICEF, ICRC, IOM, UNDP, UNEP та іншими структурами.

Проєкт «EU4UASchools: Build Back Better» [2] був започаткований Програмою розвитку ООН (UNDP) в Україні за фінансової підтримки ЄС у листопаді 2022 року, з запланованим періодом реалізації до вересня 2024 року та бюджетом у 19,35 мільйона євро. Головна мета проєкту полягає у наданні підтримки національним та місцевим органам влади у зменшенні соціально-економічних втрат та прискоренні процесу відновлення через ремонт та модернізацію навчальних закладів. Географія проєкту охоплює 11 областей України: Житомирську, Дніпропетровську, Миколаївську, Рівненську, Одеську, Закарпатську, Хмельницьку (ремонт, модернізація та переоснащення), а також Черкаську, Львівську, Кіровоградську та Полтавську (лише переоснащення).

Очікувані результати проєкту включають ремонт та/або модернізацію 66 шкіл у постраждалих від війни районах (шляхом легких та середніх ремонтів) та переоснащення 112 шкіл (забезпечення партами, стільцями, шафами та дошками), що є ключовим для відновлення навчального процесу. Завдяки цим заходам, понад 27 757 учнів та вчителів із цільових районів отримали можливість повернутися до очних занять у модернізованих закладах, які пропонують більш безпечне навчальне середовище. Важливою особливістю проєкту є те, що всі роботи з реконструкції проводяться відповідно до принципу «Відбудувати краще, ніж було» (Build Back Better), що передбачає зниження ризиків від наявних загроз та підвищення спроможності існуючих будівель та інфраструктури до відповідності сучасним вимогам навчального

процесу.

Проект «Психічне здоров'я для України» (МН4U) [4] — це масштабна ініціатива, спрямована на підтримку та реформування системи психічного здоров'я в Україні відповідно до «Концепції розвитку охорони психічного здоров'я до 2030 року». За підтримки Швейцарії через Швейцарську агенцію розвитку та співробітництва (SDC) проєкт працює над формуванням ефективної та узгодженої міжвідомчої системи, покликаної підвищити якість життя та забезпечити дотримання прав людини, зважаючи на поширені міфи й стигму навколо теми психічного здоров'я в українському суспільстві.

Проект МН4U реалізується у дві послідовні фази: перша (2019–2024) закріпила його роль як надійного партнера державних інституцій, а друга (2024–2028) продовжує роботу над розвитком спроможності системи та проведенням інформаційних кампаній. Проєкт включає три основні напрями:

- підвищення якості, доступності й інтегрованості послуг для людей з проблемами психічного здоров'я;
- довгострокове зміцнення системи психічного здоров'я на адміністративному рівні у співпраці з державними постачальниками послуг різних секторів;
- розширення доступу до інноваційних моделей допомоги на рівні громад, зокрема через пілотування Центрів психічного здоров'я та послуг підтриманого проживання.

Окрім цього, МН4U посилює можливості надання психічної та психосоціальної підтримки у відповідь на виклики війни — для мешканців прифронтових територій, сімей військових та працівників екстрених служб.

Географічно проєкт значно розширився: якщо під час першої фази пілотними регіонами були Львівська, Донецька та Луганська області (підконтрольні території), то з 2024 року МН4U охоплює всю Україну, зфокусувавши свою роботу на Київській, Львівській, Рівненській, Чернівецькій та Дніпропетровській областях. Серед досягнутих результатів проєкту вже є 13 відкритих центрів психічного здоров'я, 6 локальних

імплементацийних команд та надання послуг ПЗПСП для 7 851 людини, включаючи допомогу 1 693 сім'ям ветеранів, а також навчання 2 678 спеціалістів за доказовими методиками.

Розглянемо міжнародну співпрацю в конкретній територіальній громаді, а саме Апостолівській.

Міжнародна співпраця Апостолівської міської громади (див. дод. Д) Дніпропетровської області з муніципалітетом Ла Рошель (Франція) розвивається у форматі прямого міжмуніципального діалогу, спрямованого на подолання наслідків війни та відновлення критичної інфраструктури. У межах двосторонньої онлайн-зустрічі сторони обговорили ключові напрями підтримки, зокрема відновлення освітніх закладів, облаштування безпечних укриттів у школах та забезпечення безперервності освітнього процесу в умовах воєнних ризиків. Співпраця має чітко виражений практичний характер і орієнтована на першочергові потреби громади [10].

Одним із пріоритетних напрямів взаємодії визначено розвиток альтернативного енергозабезпечення, зокрема впровадження відновлюваних джерел енергії. Насамперед йдеться про встановлення сонячних панелей у закладах охорони здоров'я для підвищення енергетичної автономності та стійкості медичної системи. Медичні працівники громади вже сформували унікальний досвід надання допомоги постраждалим із бойовими травмами, що зумовлює необхідність системного оновлення матеріально-технічної бази лікарні та створення належних умов для роботи персоналу.

Окрему увагу в межах міжнародної взаємодії приділено проблемам водопостачання та водовідведення, які істотно загострилися після руйнування Каховської гідроелектростанції. Як гуманітарну допомогу громада отримала станції очищення води, однак для їх повноцінного запуску та експлуатації необхідні спеціалізовані технічні знання та консультаційний супровід. Французька сторона виявила готовність надати експертну підтримку, зокрема через організацію навчальних візитів, передавання технічної документації та проведення серії онлайн-консультацій для фахівців водопровідно-

каналізаційного господарства.

Подальший розвиток партнерства передбачається на рівні профільних департаментів і служб, що дозволить вибудувати системну взаємодію у сфері комунального господарства. Окрім технічного співробітництва, сторони задекларували зацікавленість у розширенні обміну досвідом у сферах культури та спорту. Важливим кроком для інституціоналізації взаємодії стало ініціювання підготовки та підписання Меморандуму про співпрацю, який має закріпити сталі партнерські відносини між громадами України та Франції [11].

У 2025 році Апостолівська міська територіальна громада розширила коло міжнародних партнерів. Було започатковано партнерство та укладено угоду про співпрацю з містом Хаапаярві, Фінляндська Республіка.

В межах співпраці громада бере участь у програмі TIPS4UA «Управління проєктами: європейський досвід для українських громад». Команда Апостолівської громади пройшла стажування у м. Ла Рошель з проєктного менеджменту, екобудівництва, альтернативних джерел енергії, водоочистки та водозабезпечення.

Продовжується співпраця з Німецьким товариством міжнародного співробітництва(GIZ). В рамках програми «Міцні регіони – Спеціальна програма підтримки України» Апостолівський центр первинної медико-санітарної допомоги отримав Мобільну медичну клініку IVECO (DAILY 72C15).

В межах програми «Посилення стійкості міст у сфері життєзабезпечення міських територіальних громад в Україні» (SUR) КП «Апостоловеводоканал» отримано блочно - модульну котельню на пілєтах потужністю близько 200 кВт.

За фінансуванням Великого Герцогства Люксембург Lux-Development (LuxDev) / PROMAN SA на території громади реалізується проєкт «Підтримка відновлення Криворізького району», який спрямований на покращення освітніх послуг та посилення енергонезалежності громади. В рамках співпраці встановлено сонячну електростанцію на даху адмінбудівлі міської ради, отримано зарядні станції та павербанки, комп'ютерну техніку, меблі,

обладнання, одяг та інше.

Для посилення енергонезалежності КП «Апостоловеводоканал» та забезпечення населення водопостачанням під час відключення електропостачання бізнес підрозділ Power Grid Швейцарської компанії BKW Energie AG надав фотоелектричні модулі та інвертори, як гуманітарну допомогу.

У 2025 році продовжено співпрацю з Міжнародний комітет Червоного Хреста щодо буріння та облаштування свердловин для забезпечення питною водою мешканців громади, а також щодо фінансової підтримки представників малого та середнього бізнесу в громаді.

У сільській місцевості Міжнародний комітет Червоного Хреста надав допомогу у вигляді системи крапельного поливу, теплиць та грошових виплат мешканцям громади.

Для створення громадського простору та офісу старости у с. Запорізькому Управління Верховного комісара ООН у справах біженців (УВКБ ООН) надало меблі, комп'ютерну техніку, обладнання та вуличні тренажери.

За фінансуванням Уряду Канада у громаді реалізується проєкт «Відновлення для всіх» (RFA), що впроваджується компанією Alinea International. Проєкт спрямований на посилення спроможності громад, стратегічне планування та реалізацію Стратегії розвитку.

У межах Національного проєкту «Пліч-о-пліч: згуртовані громади» розпочато співпрацю з Благовіщенською міською територіальною громадою. Влітку було організовано та проведено для дітей громади ознайомчі візити до Благовіщенської громади та отримано фінансову допомогу для підтримки КП «Апостолівська міська лікарня» АМР».

Також укладено меморандуми про співпрацю та партнерство з Широківською сільською радою та Троїцькою сільською територіальною громадою.

Для розвитку громадського суспільства громада продовжує співпрацю з

ГО «Десяте квітня» та Управління верховного комісара ООН у справах біженців у напрямку створення громадських просторів та офісів старост.

Благодійною організацією «Право на захист» продовжила діяльність із надання гуманітарної допомоги, підтримки родин військовослужбовців, а також психологічної підтримки та юридичних консультацій.

У поточному році на території громади розпочала свою діяльність ГО «Південна стратегія розвитку», яка підтримує мешканців громади та розвиток сільського господарства. Була надана допомога у вигляді мотоблоків, систем крапельного поливу, теплиць та грошових виплат мешканцям громади.

Крім того, Апостолівська міська територіальна громада плідно співпрацювала з Представництвом Дитячого фонду ООН «ЮНІСЕФ», благодійною організацією «Благодійний фонд «Сейвд», благодійною організацією «Благодійний фонд «Люкрейн», Бюро Всесвітньої організації охорони здоров'я, Компанією Water Mission, Представництвом Міжнародного Медичного Корпусу в Україні та іншими організаціями щодо надання гуманітарної та благодійної допомоги інституціям, які надають медичні, освітні, соціальні та комунальні послуги.

Після того, як ми розглянули різні напрямки допомоги Апостолівській громаді, пропонуємо провести аналіз показників допомоги громаді за напрямками за 2023-2024 роки (див. табл. 2.1 та табл. 2.2).

Аналіз порівняльних даних, представлених у табл. 2.1 та табл. 2.2, дозволяє окреслити ключові тенденції у структурі та динаміці допомоги, отриманої Апостолівською громадою протягом 2023–2024 років. Порівняння кількісних показників свідчить про суттєве розширення обсягів підтримки у 2024 році та зміщення акцентів у напрямках її використання. В основі цього процесу лежить як збільшення загальної суми залучених коштів, так і зміна структури міжнародних та національних донорських програм, що підтверджується результатами, поданими у таблицях.

Таблиця 2.1 – Показники допомоги Апостолівській громаді за напрямками та установами за 2023-2024 рр.

Напрямок / Установа	2023 рік млн.грн.	2024 рік млн.грн	Відхилення (2024–2023)	Абсолютне відхилення (%)
Виконавчий комітет	–	12.492	–	–
Управління освіти, культури, молоді та спорту	20.213	39.610	+19.397	+95.9%
КЗ «Центр надання соціальних послуг»	0.114426	4.524	+4.409574	+3856%
КНП «ЦПМСД»	6.008	6.539	+0.531	+8.8%
КП «Міська лікарня»	44.000	38.193	–5.807	–13.2%
КП «Апостоловеводоканал»	5.836	41.912	+36.076	+618%
КП «Синергія»	–	0.183	–	–
Відбудова житла / інфраструктури (міжнародні програми)	12.464	-	–	–
ВСЬОГО (за документом)	146.141	154.400	+8.259	+8%

У 2024 році спостерігається різке нарощення ресурсів у секторах, які визначають базову життєдіяльність громади. У першу чергу це стосується водопостачання та водоочищення: за табл. 2.1 сума допомоги КП «Апостоловеводоканал» зросла з 5,836 млн грн у 2023 році до 41,912 млн грн у 2024 році, що означає приріст більш ніж у шість разів. Динаміку показників за напрямками можна прослідкувати на рис.2.2.

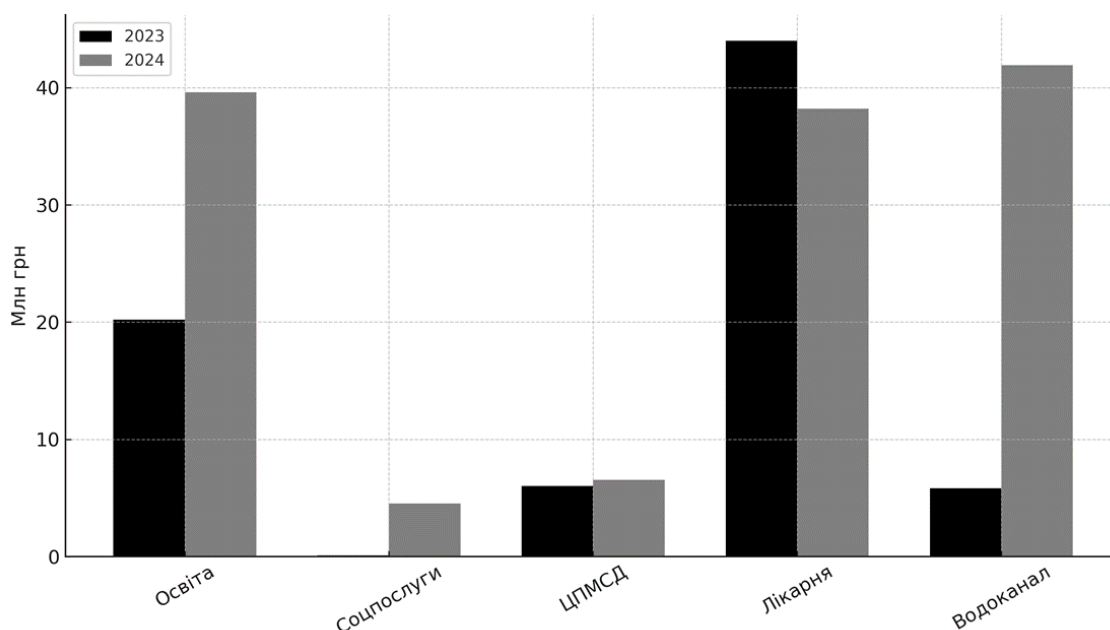

Рис. 2.2 – Порівняння обсягів допомоги за напрямками (2023-2024 рр)

Подібне збільшення фінансування вказує на структурне посилення інфраструктурної безпеки, що є критично важливим у контексті відновлення громад, які зазнають системних ризиків, пов'язаних із перебоями в енергетичній сфері або пошкодженням мереж. Крім того, залучення сучасних мобільних станцій очищення води, генераторів та реконструкція водних мереж свідчать про перехід від гуманітарно-реактивного підходу у 2023 році до більш сталого, інвестиційного формату підтримки у 2024 році.

Таблиця 2.2 – Аналіз показників міжнародної допомоги та співпраці Апостолівської громади за 2023-2024 рр.

Показник	2023	2024	Відхилення	Абсолютне відхилення (%)
Кількість міжнародних донорів / організацій	25	27	+2	+8%
Вартість проєктів з відбудови (МОМ та ін.)	12.464 млн грн	-	—	—
Загальний обсяг допомоги (включно з міжнародною)	≈ 234.78 млн грн	154.400 млн грн	—	—

Управління освіти, культури, молоді та спорту також демонструє стрімке зростання: згідно з табл. 2.1, сума збільшилася з 20,213 млн грн до 39,610 млн грн. Це майже подвоєння фінансування, що відображає переорієнтацію донорів на розвиток навчальної та культурної інфраструктури — модульні навчальні заклади, простори розвитку дітей, цифрові хаби, ремонт укріплень та комп'ютеризація освітніх процесів. Такий тренд свідчить про глибшу інтеграцію гуманітарних програм із довгостроковими стратегіями відновлення людського капіталу, адже інвестиції в освіту та соціальне середовище формують основу для стійкості громади.

Показники Центру надання соціальних послуг, зафіксовані у табл. 2.1, також демонструють значне зростання — з 114 тис. грн у 2023 році до 4,524 млн грн у 2024 році. Це свідчить про активізацію програм підтримки вразливих груп, розширення спектра соціальних послуг та значний інтерес донорів до розвитку соціального захисту на місцях. Збільшення ресурсу майже у 40 разів підкреслює, що соціальні програми перестають бути допоміжним

компонентом, натомість інтегруються як один із ключових напрямів комплексної підтримки громади.

Сектор охорони здоров'я демонструє змішану динаміку. У міській лікарні загальний обсяг допомоги, відображений у табл. 2.1, зменшився з 44 млн грн до 38,193 млн грн. Такий спад не свідчить про зниження уваги донорів до медичної сфери; скоріше за все, він пов'язаний із переоцінкою вартості окремих проєктів, зміною структури поставок або переходом від капітальних вкладень до більш дрібних, цільових поставок обладнання й медикаментів. Водночас КНП «ЦПМСД» демонструє позитивну динаміку зростання фінансування, що вказує на посилення ролі первинної ланки медицини — тенденцію, характерну для багатьох держав і громад у контексті сучасних реформ охорони здоров'я.

Аналіз міжнародної допомоги, поданий у табл. 2.2, показує збільшення кількості міжнародних партнерів з 25 у 2023 році до 27 у 2024 році. Навіть при невеликому прирості кількості донорів, розширення спектра організацій та ускладнення їхніх програм означає підвищення довіри до громади та визнання її здатності ефективно реалізовувати проєкти. Суттєву роль у цьому відіграють масштабні проєкти MOM, GIZ, USAID, UNICEF та інших донорів, спрямовані на відбудову житла, модернізацію мереж, підтримку освіти та соціального сектору. Порівняння таблиць дозволяє стверджувати, що у 2024 році міжнародна допомога стала більш структурованою і сфокусованою на проєктах сталого розвитку, тоді як у 2023 році вона носила більш фрагментарний і гуманітарно-орієнтований характер.

Сукупно дані свідчать про трансформацію моделі підтримки громади. У 2023 році допомога була спрямована переважно на закриття нагальних потреб — забезпечення медикаментами, продуктами, аварійними ремонтами, обладнанням для критичної інфраструктури. У 2024 році акценти змістилися на системне зміцнення інституцій громади — водоканалу, освітніх закладів, соціальних служб, первинної медицини. Зростання обсягів допомоги та розширення кола партнерів (за даними табл. 2.2) дає підстави говорити про

формування довгострокової співпраці, здатної забезпечити не лише відновлення, а й розвиток громади.

Отже, аналіз розвитку механізму співпраці територіальних громад із міжнародними організаціями, зокрема на прикладі Апостолівської міської громади, демонструє, що міжнародне партнерство стало одним із ключових чинників стійкості та відновлення місцевого самоврядування в умовах воєнних викликів. Попри значні регіональні диспропорції та обмеження інституційної спроможності окремих громад, саме міжнародні зв'язки забезпечують доступ до фінансових ресурсів, технічної експертизи та інноваційних практик управління, що сприяє модернізації інфраструктури, підвищенню енергонезалежності та посиленню соціальних послуг. Досвід Апостолівської громади підтверджує, що системний підхід, розширення мережі партнерств, інституціоналізація співпраці та готовність до навчання формують основу успішної міжнародної взаємодії. Водночас ефективність такого співробітництва потребує подолання кадрових, фінансових та управлінських бар'єрів, що стає важливою умовою підвищення спроможності громад і наближення України до європейських стандартів розвитку та управління.

2.3 Пропозиції щодо удосконалення механізму співробітництва територіальних громад з міжнародними організаціями і структурами

У сучасних умовах гібридних загроз, які поєднують воєнні, інформаційні, економічні, гуманітарні та кібернетичні впливи, територіальні громади України опинилися в епіцентрі викликів, що вимагають не лише оперативного реагування, а й довгострокових стратегій забезпечення їхньої інституційної та соціальної стійкості. Відновлення, розвиток і збереження функціональної спроможності ТГ неможливі без широкого залучення міжнародних партнерів, які відіграють ключову роль у підтримці МС ресурсами, експертизою, інструментами планування та моніторингу. Саме

тому удосконалення механізмів взаємодії між ТГ та МО є пріоритетом державної та регіональної політики, спрямованої на формування культури стійкості та адаптивності до загроз нового типу [16].

Отже, з урахуванням аналізу сучасного стану співробітництва ТГ з МО можемо сформулювати підходи до покращення співпраці (див. табл. 2.3).

Таблиця 2.3 – Підходи до покращення співпраці територіальних громад з міжнародними організаціями

Підхід	Роз'яснення
1	2
Посилення інституційної спроможності органів місцевого самоврядування	Поглиблення партнерства можливе лише за умови сформованої інституційної готовності громад до роботи з міжнародними структурами. Це включає створення профільних підрозділів міжнародної співпраці, професійну підготовку посадових осіб, опанування проєктного менеджменту та запровадження єдиних процедур підготовки, реалізації й моніторингу проєктів. Такий розвиток дозволяє громадам відповідати вимогам міжнародних донорів і зменшувати ризики неефективного управління.
Запровадження цифрових та інформаційних технологій у процесах взаємодії	В умовах війни цифрові інструменти стають ключовим механізмом забезпечення оперативної координації, аналітичного супроводу та прозорого обміну даними з міжнародними партнерами. Онлайн-платформи для подання проєктів, електронні кабінети громад, дашборди для відстеження гуманітарної допомоги чи інвестицій підвищують довіру донорів і забезпечують швидкість прийняття рішень.
Формалізація довгострокових партнерств	Перехід від епізодичних проєктів до стратегічних програм співпраці — необхідна умова сталого розвитку. Меморандуми, дорожні карти, багаторічні програми відновлення, угоди про партнерство з UNDP, USAID, GIZ, IOM
Участь міжнародних мережах об'єднаннях місцевого врядування у та	Залучення громад до міжнародних платформ, програм U-LEAD, ініціатив UNDP, OECD, мереж міст-партнерів чи проєктів ЄС забезпечує доступ до передових моделей управління стійкістю, аналітичних інструментів оцінки ризиків та досвіду країн, які долали кризові ситуації. Це підсилює компетентності місцевих управлінців та сприяє інтеграції глобальних підходів у стратегії.
Пріоритизація проєктів, орієнтованих на стійкість на	Акцент на модернізації критичної інфраструктури, підвищенні енергоефективності, інтеграції ВПО, підтримці місцевого бізнесу та створенні умов для інвестицій дозволяє громадам забезпечити довгостроковий розвиток та відповідати актуальним запитам донорів.
Забезпечення прозорості, підзвітності громадського контролю та	Запровадження відкритих звітів, незалежного аудиту, електронних реєстрів використання міжнародної допомоги та механізмів громадського моніторингу зміцнює довіру партнерів і зменшує ризики корупції. Прозорість є ключовим фактором для продовження співфінансування та розширення співпраці в умовах війни.

1	2
Використання міжнародних інструментів страхування інвестицій	Важливим напрямом підвищення економічної стійкості є залучення механізмів страхування інвестицій від воєнних ризиків, про що зазначає Національний інститут стратегічних досліджень. Це стимулює приватний сектор, підвищує інвестиційну привабливість громад та сприяє розвитку локальної економіки.
Розвиток локальних економічних кластерів та інфраструктурних платформ	Створення індустріальних парків, бізнес-інкубаторів, інноваційних хабів, енергетичних кооперативів підвищує економічну самодостатність громад та робить їх цікавими для міжнародних інвесторів. Такі платформи виступають магнітами для грантових, інвестиційних і технічних ресурсів.
Адаптація міжнародних моделей безпеки та кризового управління	В умовах гібридних загроз громадам варто впроваджувати практики ЄС, НАТО та ПРООН щодо оцінки вразливостей, побудови планів стійкості, розвитку систем раннього попередження, кіберзахисту та протидії дезінформації. Це зміцнює їхню спроможність реагувати на багатовимірні ризики.
Диференційований підхід до підтримки громад із різним рівнем спроможності	Війна поглибила територіальні диспропорції та знизила інвестиційну привабливість окремих регіонів. Тому міжнародна допомога має бути адресною та враховувати потреби прифронтових, деокупованих, економічно послаблених громад. Цільові програми розвитку створюють умови для вирівнювання можливостей та прискорення їхньої відбудови.

Джерело: сформовано самостійно за [16; 13; 20].

Запропоновані підходи демонструють, що ефективна співпраця ТГ із МО залежить від поєднання внутрішньої спроможності громад та зовнішніх інструментів підтримки. Посилення інституційної готовності, цифровізація процесів і впровадження прозорих механізмів управління формують довіру донорів та підвищують якість взаємодії. Формалізація партнерств та участь у міжнародних мережах розширюють доступ громад до ресурсів, знань і передових практик. Орієнтація на проекти стійкості, розвиток локальних економічних кластерів і використання інструментів страхування інвестицій роблять громади більш привабливими для міжнародних програм та приватного капіталу. Водночас адаптація моделей кризового управління та адресний підхід до підтримки різних типів громад забезпечують більш збалансований і результативний розвиток. Загалом реалізація цих підходів підсилює стратегічний характер взаємодії, збільшує обсяги міжнародної допомоги та сприяє сталому відновленню і зростанню територіальних громад.

Також, для подолання диспропорцій та підвищення ефективності міжнародної співпраці необхідне не лише забезпечення безпеки, але й системне зміцнення внутрішніх механізмів співробітництва (наприклад, Спільне фінансування установ (Форма № 3) чи Утворення спільного органу управління (Форма № 5)) у тих областях, які мають потенціал, але ще не досягли максимуму, з метою консолідації управлінського потенціалу та створення стабільної бази для залучення зовнішніх інвестицій.

На сьогодні молодь Апостолівської громади має обмежений доступ до сучасної освіти, цифрових технологій, профорієнтаційних можливостей і компетентностей, які є критично важливими в умовах воєнних викликів та майбутньої відбудови країни. У місцевих закладах освіти бракує інноваційних просторів, де молодь могла б практично опановувати ІТ-навички, інженерію, творчі медіаінструменти, розвивати підприємницькі здібності чи отримувати якісну психологічну підтримку. Водночас у громаді є значний потенціал активних підлітків і молодих людей, яких за наявності відповідного середовища можна залучити до соціальних ініціатив, розвитку громади та співпраці з міжнародними партнерами. Саме тому ми пропонуємо створення багатофункціонального освітньо-інноваційного хабу «Future Skills Hub», який стане сучасним простором для здобуття цифрових, технічних, підприємницьких, креативних і громадянських навичок. Хаб планується облаштувати на базі школи або окремої будівлі громади, наповнивши його інтерактивними зонами для різних напрямів навчання та розвитку.

У межах хабу функціонуватиме Digital Lab — повноцінний ІТ-простір із ноутбуками, VR-комплектами, 3D-принтером та іншим обладнанням, що дозволить молоді вивчати програмування, графічний дизайн, відеомонтаж, кібербезпеку та основи робототехніки. Для технічної творчості буде створена STEM & Robotics Studio з робототехнічними наборами, Arduino, Raspberry Pi та інженерними конструкторами, що сприятиме розвитку конструкторського мислення й практичних навичок. Окрема медіазона — Media & Creative Space — забезпечить можливість запису подкастів, створення відео, ведення блогів

та оволодіння медіаграмотністю. Молодіжна коворкінг-зона стане місцем для командної роботи, дискусій, воркшопів, дебатів і реалізації громадських ініціатив. Важливою складовою хабу буде Safe Space — безпечний простір, де психологи надаватимуть індивідуальні консультації, проводитимуть тренінги з розвитку резильєнтності та працюватимуть із дітьми й підлітками, які пережили стрес чи є внутрішньо переміщеними особами.

Реалізація проєкту передбачає ремонт та облаштування приміщення, закупівлю обладнання й меблів, створення стабільної технічної інфраструктури, а також розробку навчальних курсів і тренінгових програм. Освітня складова включатиме ІТ-курси, програми з робототехніки, заняття з цифрової та медіаграмотності, тренінги з підприємництва, проєктного менеджменту та розвитку soft skills, а також профорієнтаційні програми про професії майбутнього. Важливою частиною ініціативи стане розвиток партнерств із міжнародними організаціями, такими як UNICEF, USAID, GIZ, IREX, UNDP та Save the Children, що дозволить розширити перелік активностей, посилити психологічну підтримку, підвищити якість освітнього компоненту та залучити експертні ресурси.

У межах хабу системно проводитимуться молодіжні події: хакатони, STEM-турніри, медіашколи, дебатні клуби, творчі майстерні, конкурси та спільні проєкти з партнерами. Очікується, що щороку понад 500 молодих людей проходять навчання та братимуть участь у заходах хабу, а щонайменше 20 з них зможуть опанувати ІТ-навички, які дозволять їм отримувати додатковий дохід або побудувати професійну траєкторію. Створення безпечного психологічного простору сприятиме зниженню рівня емоційної напруги у підлітків і ВПО та покращенню їхньої адаптації. Проєкт забезпечить формування активної молодіжної спільноти, зростання цифрової грамотності та появу нових локальних ініціатив.

Орієнтовний бюджет створення хабу становить близько 2,08 млн грн, що включає ремонт приміщення, закупівлю меблів, обладнання для всіх зон, техніку, медіаапаратуру, психологічне оснащення та оплату тренерів і

розробку програм. Після завершення грантової підтримки хаб продовжить працювати на базі освітнього або комунального закладу, а його обладнання залишиться у власності громади. Сталість проєкту забезпечуватиметься коштом громади, локальних ініціатив, партнерств із міжнародними організаціями та роботою гуртків і молодіжних команд, що гарантує тривалий вплив і стале функціонування «Future Skills Hub».

Удосконалення механізмів співробітництва територіальних громад із міжнародними організаціями є ключовою умовою їхньої стійкості, відбудови та стратегічного розвитку в умовах війни та гібридних загроз. Аналіз запропонованих підходів свідчить, що ефективна взаємодія можлива лише за умови поєднання внутрішньої інституційної спроможності громад та зовнішньої підтримки міжнародних партнерів. Посилення професійного потенціалу місцевого самоврядування, цифровізація процесів управління, прозорість та підзвітність створюють фундамент довіри донорів і підвищують успішність реалізації спільних проєктів. Стратегічні партнерства, участь у міжнародних мережах та орієнтація на проєкти, спрямовані на стійкість, дозволяють громадам отримувати доступ до експертизи, ресурсів та сучасних моделей управління.

Особливо важливим є розвиток локальної економіки, підтримка інноваційних ініціатив та впровадження інструментів страхування інвестицій, що підвищують інвестиційну привабливість територій. Водночас адаптація міжнародних моделей кризового реагування та адресна підтримка громад різного рівня спроможності дозволяє зменшити регіональні диспропорції та сприяє збалансованому розвитку.

Зокрема, приклад створення освітньо-інноваційного хабу «Future Skills Hub» демонструє практичну реалізацію таких підходів: поєднання розвитку людського капіталу, цифрових компетентностей, психологічної підтримки та партнерств із міжнародними організаціями. Подібні проєкти не лише задовольняють актуальні потреби молоді, але й формують довготривалу базу для соціально-економічного зростання громади, підсилюють її спроможність

до відновлення та участі в міжнародних програмах.

Отже, комплексне впровадження запропонованих механізмів співробітництва створює умови для розширення міжнародної допомоги, зміцнення інституційної стійкості та формування конкурентоспроможних, адаптивних і орієнтованих на майбутнє територіальних громад

Висновки до розділу 2

У другому розділі магістерської роботи було всебічно проаналізовано сучасний стан, ключові проблеми та перспективи удосконалення механізму співпраці територіальних громад України з міжнародними організаціями, із детальним розглядом практичного досвіду Апостолівської міської громади. Досліджено, що міжнародне партнерство сьогодні виступає стратегічним інструментом зміцнення енергетичної, соціальної, економічної та інфраструктурної стійкості громад, особливо в умовах воєнних загроз. У роботі проаналізовано динаміку міжнародних зв'язків українських громад, окреслено регіональні диспропорції та визначено фактори, що впливають на ефективність співпраці — від кадрової спроможності до здатності громад забезпечувати якісне управління проєктами.

Окрему увагу приділено міжнародній взаємодії Апостолівської громади, що продемонструвала значний прогрес у встановленні партнерських відносин із муніципалітетами Франції, Фінляндії, міжнародними гуманітарними фондами, а також програмами UNDP, SDC, GIZ, AFD, UNICEF, ICRC та іншими. Показано, що завдяки такій співпраці громада реалізує проєкти у сферах енергетичної автономності, освіти, медицини, водопостачання, соціального захисту та підтримки місцевої економіки. Ці кейси підтверджують, що системність, ініціативність та відкритість до інновацій є основними детермінантами успішної взаємодії з міжнародними партнерами.

На основі проведеного аналізу сформовано пропозиції щодо удосконалення механізму співробітництва ТГ з міжнародними організаціями.

Наголошено на важливості підвищення інституційної спроможності органів місцевого самоврядування, цифровізації процедур, формалізації довгострокових партнерств, впровадження прозорих механізмів управління, розвитку локальних економічних кластерів та використання міжнародних інструментів страхування інвестицій. Обґрунтовано, що саме поєднання внутрішньої управлінської зрілості громади та зовнішньої міжнародної підтримки створює найбільш ефективну модель сталого розвитку.

Таким чином, у другому розділі доведено, що міжнародне співробітництво в умовах сучасних викликів перетворюється на стратегічний ресурс розвитку територіальних громад. Воно забезпечує не лише доступ до фінансових та технічних можливостей, але й сприяє інтеграції українських громад у європейський та глобальний управлінський простір, формуючи підґрунтя для довгострокового відновлення, модернізації та підвищення конкурентоспроможності місцевого самоврядування.

ВИСНОВКИ

У процесі дослідження було всебічно проаналізовано сутність, механізми та нормативно-правові засади співробітництва територіальних громад з міжнародними організаціями. Визначено зміст поняття «механізм співробітництва територіальної громади з міжнародними організаціями» як системної, інституціоналізованої та взаємовигідної взаємодії, що ґрунтується на принципах партнерства, прозорості, відповідальності та спрямована на підвищення стійкості, інституційної спроможності й соціально-економічного розвитку територій. Виокремлено ключові елементи, які стали основою авторського визначення: системність, довірність, інституційність та орієнтація на спільний результат.

Проаналізовано понятійно-категоріальний апарат міжнародної взаємодії та узагальнено термінологічну базу, що дозволило чітко визначити зміст міжнародного, міжтериторіального й транскордонного співробітництва. Розглянуто інституційні особливості, форми й принципи партнерства між громадами та міжнародними структурами, включаючи делегування завдань, реалізацію спільних проєктів, спільне фінансування установ, створення спільних підприємств і формування спільних органів управління. На основі аналізу було підкреслено їхнє стратегічне значення для підвищення ефективності місцевого самоврядування.

Досліджено нормативно-правові акти, які формують правову основу міжнародного співробітництва: Закони України «Про співробітництво територіальних громад», «Про міжнародне територіальне співробітництво», «Про міжнародну технічну допомогу», «Про гуманітарну допомогу», «Про місцеве самоврядування в Україні» та інші акти, що визначають повноваження громад, механізми укладання угод, державну координацію та взаємодію з міжнародними партнерами. Виявлено, що сучасні зміни законодавства суттєво посилюють роль громад у сфері міжнародної співпраці та розширюють їхні можливості у залученні гуманітарної та технічної допомоги, участі в

міжнародних програмах і транскордонних ініціативах.

Проведений аналіз підтверджує, що міжнародне співробітництво є одним з ключових інструментів розвитку територіальних громад в умовах децентралізації, війни та післявоєнної відбудови. Воно забезпечує доступ до фінансових, експертних, технологічних та інституційних ресурсів, сприяє модернізації управлінських процесів, підвищенню якості публічних послуг та зміцненню міжнародних партнерств. Водночас наголошено на необхідності подальшого удосконалення нормативно-правової бази та розвитку кадрового потенціалу громад для підвищення ефективності зовнішньої взаємодії.

Аналіз, базований на таблицях 2.1 та 2.2, показує, що Апостолівська громада у 2024 році опинилася на етапі переходу від кризового реагування до стабілізаційного та відбудовчого розвитку. Зростання обсягів інвестицій, поява нових проєктів, збільшення кількості міжнародних партнерів та структурний зсув у напрямку інфраструктурно-соціальних програм свідчать про належний стратегічний вектор розвитку громади та достатньо високий рівень довіри з боку донорської спільноти.

Таким чином, співробітництво територіальних громад з міжнародними організаціями виступає стратегічним чинником сталого розвитку, що забезпечує стійкість громад, посилює їх інституційну спроможність, сприяє інтеграції у європейський простір та формує нові можливості для соціально-економічного зростання і відновлення територій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Education for Ukrainian children | AVSI Humanitarian projects in Ukraine. AVSI. URL: <https://www.avsi.org/en/what-we-do/countries/ukraine>
2. EU4UASchools: Build Back Better. UNDP. URL: <https://www.undp.org/ukraine/projects/eu4uaschools-build-back-better>
3. Interreg Europe Manual_Ukrainian.pdf. Google Docs. URL: <https://drive.google.com/file/d/1eWwkCVL-OF0IIhgWGQqxUnDHPVc6GwMb/view?usp=sharing>
4. MENTAL HEALTH FOR UKRAINE – MH4U. про нас. URL: <https://www.mh4u.in.ua/about/>.
5. Monitoring of the process of power decentralisation and local governance reform (2024). Portal «Decentralization». <https://decentralization.ua/mainmonitoring> [Моніторинг процесу децентралізації влади та реформування місцевого самоврядування (2024). Портал «Децентралізація»].
6. Sustainable development of territories: challenges and opportunities: monograph /Bobrovska O. Yu., Krushelnytska T. A, Prokopenko L. L. [etc.]; ed. by O. Yu. Bobrovska. –Published by International Center for Research, Education and Training. MTÜ. Tallinn, Estonia, 2021. – 234 p.
7. Zero Waste Alliance Ukraine - Official. URL: <https://zerowaste.org.ua/>
8. Zero Waste Alliance Ukraine - Official. URL: <https://zerowaste.org.ua/> (date of access: 08.12.2025).
9. Аналітика. U-LEAD. URL: <https://u-lead.org.ua/media?tab=analytics>
10. Апостолове та Ла Рошель підтримують співробітництво. Новини | Асоціація міст України. URL: <https://auc.org.ua/novyna/apostolove-ta-la-roshel-pidtrymuyut-spivrobitnytstvo>
11. В Апостолівській громаді відкрили два інтеграційні простори-Конгрес місцевих та регіональних влад. URL: <https://www.congress.gov.ua/v-apostolivskiy-hromadi-vidkryly-dva-intehratsiyni-prostory/>

12. Головка, Л., Худинець, В., & Головка, Т. (2025). PROJECT ACTIVITY IN TERRITORIAL COMMUNITIES (on the example of the Kolochava territorial community of the Zakarpattia region). *Demography and Social Economy*, 59(1), 35–54. <https://doi.org/10.15407/dse2025.01.035>

13. Грамотнієв В. Тенденції змін регіонального розподілу прямих іноземних інвестицій під впливом наслідків війни в Україні // *Економіка і регіон*. 2024. DOI: [https://doi.org/10.26906/EiR.2024.2\(93\).3386](https://doi.org/10.26906/EiR.2024.2(93).3386)

14. Гурчумелія У.І. ПРАВОВІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ РЕАЛІЗАЦІЇ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ПОЛІТИКИ СУСІДСТВА. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*. 2022. Т. 1, № 73. С. 42–47. URL: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2022.73.7>.

15. Гусь А. (2019). До питання транскордонного співробітництва. URL: https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/26478/1/73%D1%97_%D0%93%D1%83%D1%81%D1%8C.pdf

16. Іщенко, М., Манаєнкова, Л. Механізми взаємодії територіальних громад із міжнародними організаціями: удосконалення підходів до зміцнення стійкості в умовах гібридних загроз // *Національна стійкість (резилієнтність) як ключовий елемент національної безпеки: архітектура, виклики та шляхи посилення: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (27 листопада 2025 р., м. Івано-Франківськ)*. – Івано-Франківськ: ІФНТУНГ, 2025.

17. Міжмуніципальне і міжнародне співробітництво територіальних громад. Всеукраїнська Асоціація ОТГ. URL: https://hromady.org/wp-content/uploads/2024/07/СТГ_МТГ-10.07.2024.pdf (дата звернення: 20.11.2025).

18. Міжнародне партнерство громад: можливості, виклики та нагальні потреби. Децентралізація в Україні. URL: <https://decentralization.ua/news/18838>

19. Міністерство розвитку громад та територій України. URL: <https://mindev.gov.ua/>

20. Національний інститут стратегічних досліджень. Актуальні виклики та загрози економічній безпеці України в умовах воєнного стану. 2023. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2023-11/ad_invest-regioni_03112023.pdf

21. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо уточнення повноважень суб'єктів забезпечення цивільного захисту та імплементації норм міжнародного гуманітарного права у сфері цивільного захисту : Закон України від 09.07.2022 № 2394-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2394-20#Text>

22. Про гуманітарну допомогу : Закон України від 22.10.1999 № 1192-XIV : станом на 7 серп. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1192-14#Text>

23. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки : Постанова Каб. Міністрів України від 05.08.2020 № 695 : станом на 13 берез. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-p#Text>

24. Про міжнародне територіальне співробітництво України. Офіційний вебпортал парламенту України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3668-20#Text> (дата звернення: 16.10.2025).

25. Про міжнародну технічну допомогу : Указ Президента України від 01.06.1999 № 596/99 : станом на 30 черв. 1999 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/596/99#Text>

26. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР : станом на 31 жовт. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-vp#Text>

27. Про місцеві державні адміністрації : Закон України від 09.04.1999 № 586-XIV : станом на 8 січ. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14#Text>

28. Прокопів М. ТЕРИТОРІАЛЬНІ ГРОМАДИ ЯК СУБ'ЄКТИ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН. Економіка та суспільство. 2024. № 68. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-68-184>

29. Співпраця з міжнародними партнерами, фінансовими організаціями, донорами у 2024: ключові результати та плани. Міністерство розвитку громад та територій України. URL: <https://mindev.gov.ua/news/36294-spivpracia-z-miznarodnimi-partnerami-finansovimi-organizaciami-donorami-u-2024-kliucovi-rezultati-ta-plani>

30. Співробітництво територіальних громад | ВЕРХНЬОРОГАЧИЦЬКА СЕЛИЩНА ВІЙСЬКОВА АДМІНІСТРАЦІЯ КАХОВСЬКОГО РАЙОНУ ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ. ВЕРХНЬОРОГАЧИЦЬКА СЕЛИЩНА ВІЙСЬКОВА АДМІНІСТРАЦІЯ - вітаємо на офіційному вебсайті. URL: <https://verhnorogachitska-rada.gov.ua/spivrobitnictvo-teritorialnih-gromad-09-48-45-17-06-2025/>

31. Співробітництво територіальних громад: нові можливості для розвитку. Буковинський вісник державної служби та місцевого самоврядування. URL: <http://buk-visnyk.cv.ua/misceve-samovryaduvannya/1362/>

32. Транскордонне та міжтериторіальне співробітництво: нереалізовані потенціал і можливості - Інститут громадянського суспільства. *Інститут громадянського суспільства.* URL: <https://www.csi.org.ua/news/transkordonne-ta-mizhteryitorialne-spivrobitnycztvo-nerealizovani-potenczial-i-mozhlyvosti/>

33. Учасники проектів Вікімедіа. Альтернатива для Німеччини – Вікіпедія. *Вікіпедія.* URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Альтернатива_для_Німеччини

ДОДАТКИ

Додаток А

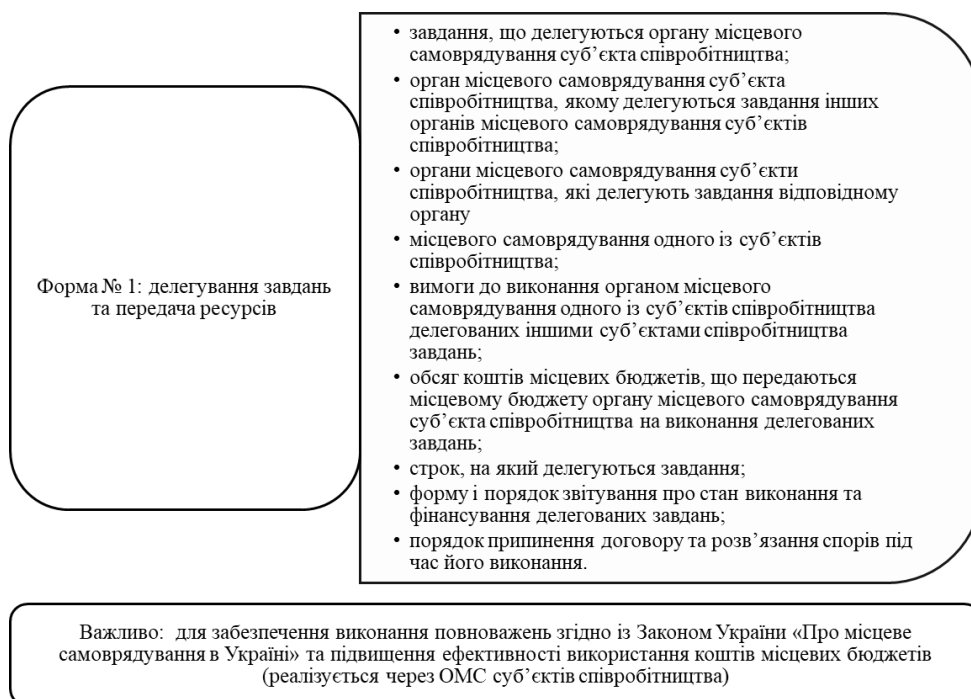

Рис. А.1-Опис форми співробітництва №1

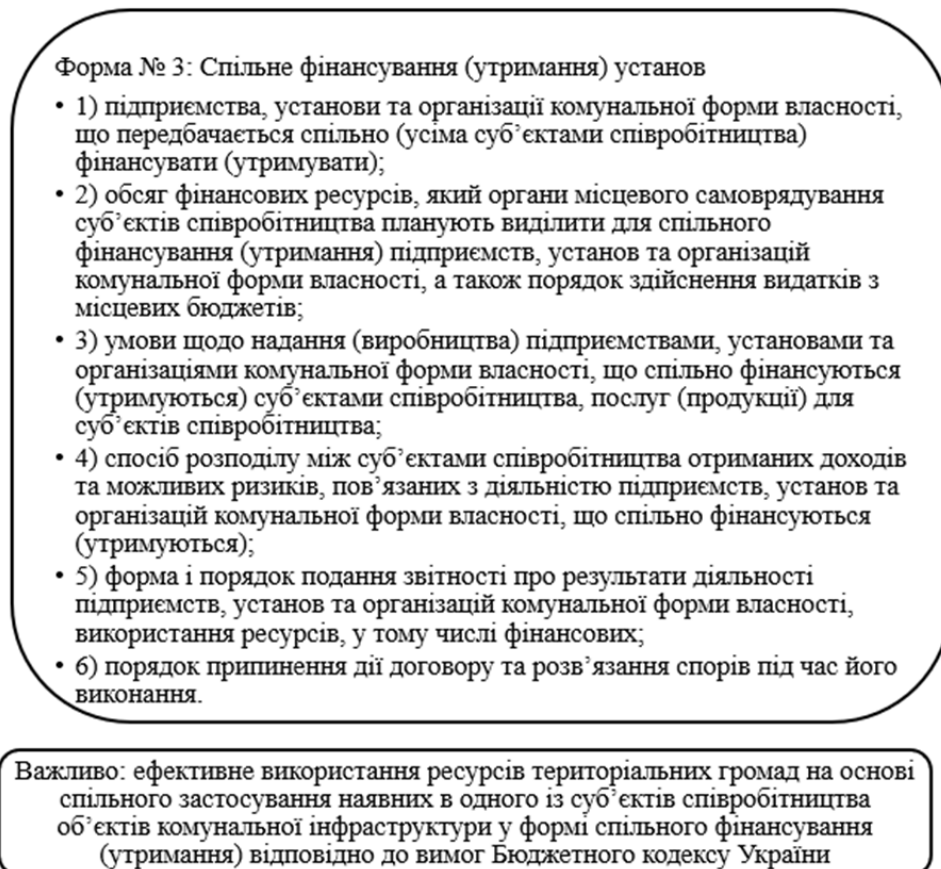

Рис. А.2 – Опис форми співробітництва №3

Додаток Б

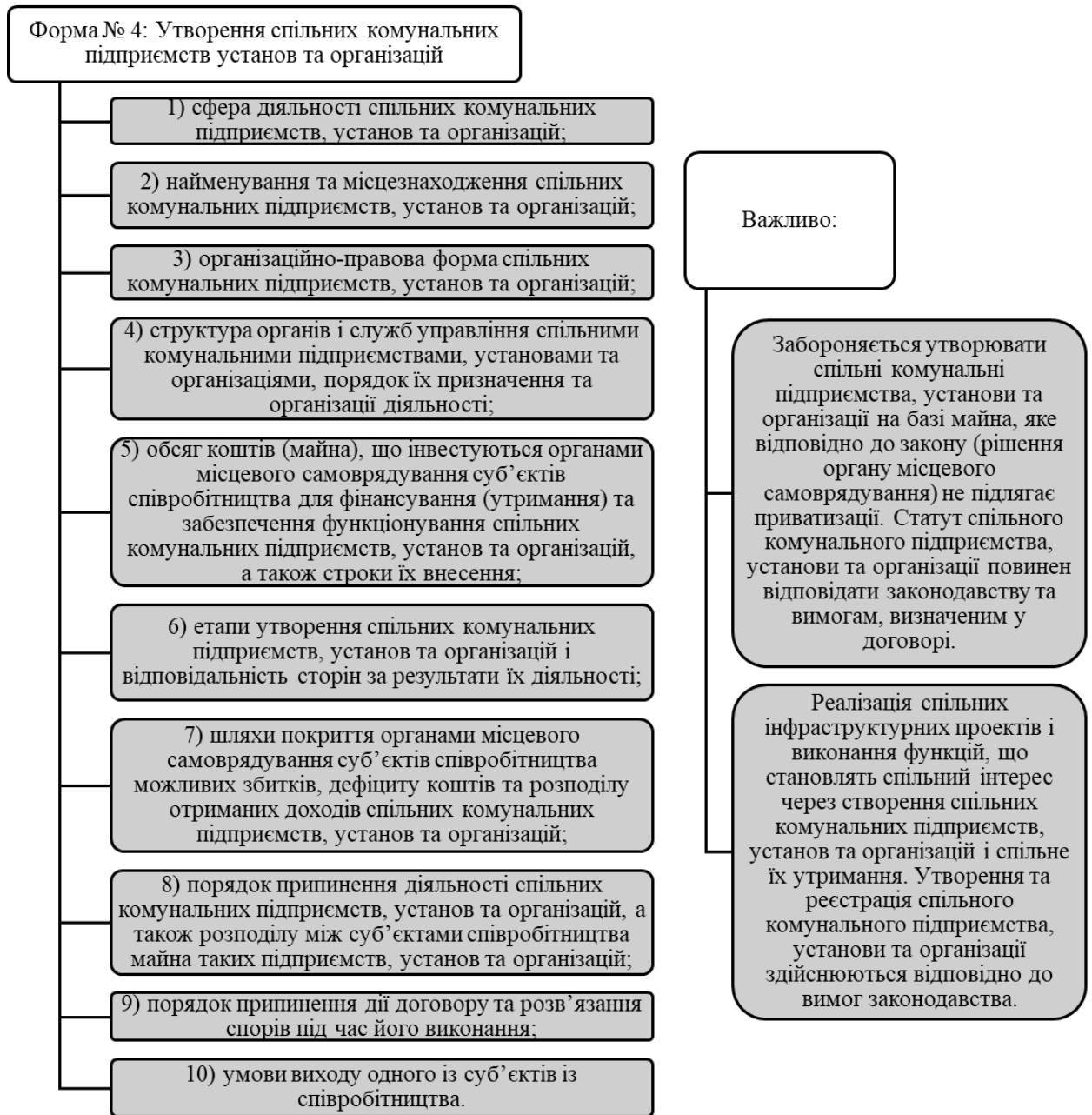

Рис. Б – Опис форми №3

Додаток В

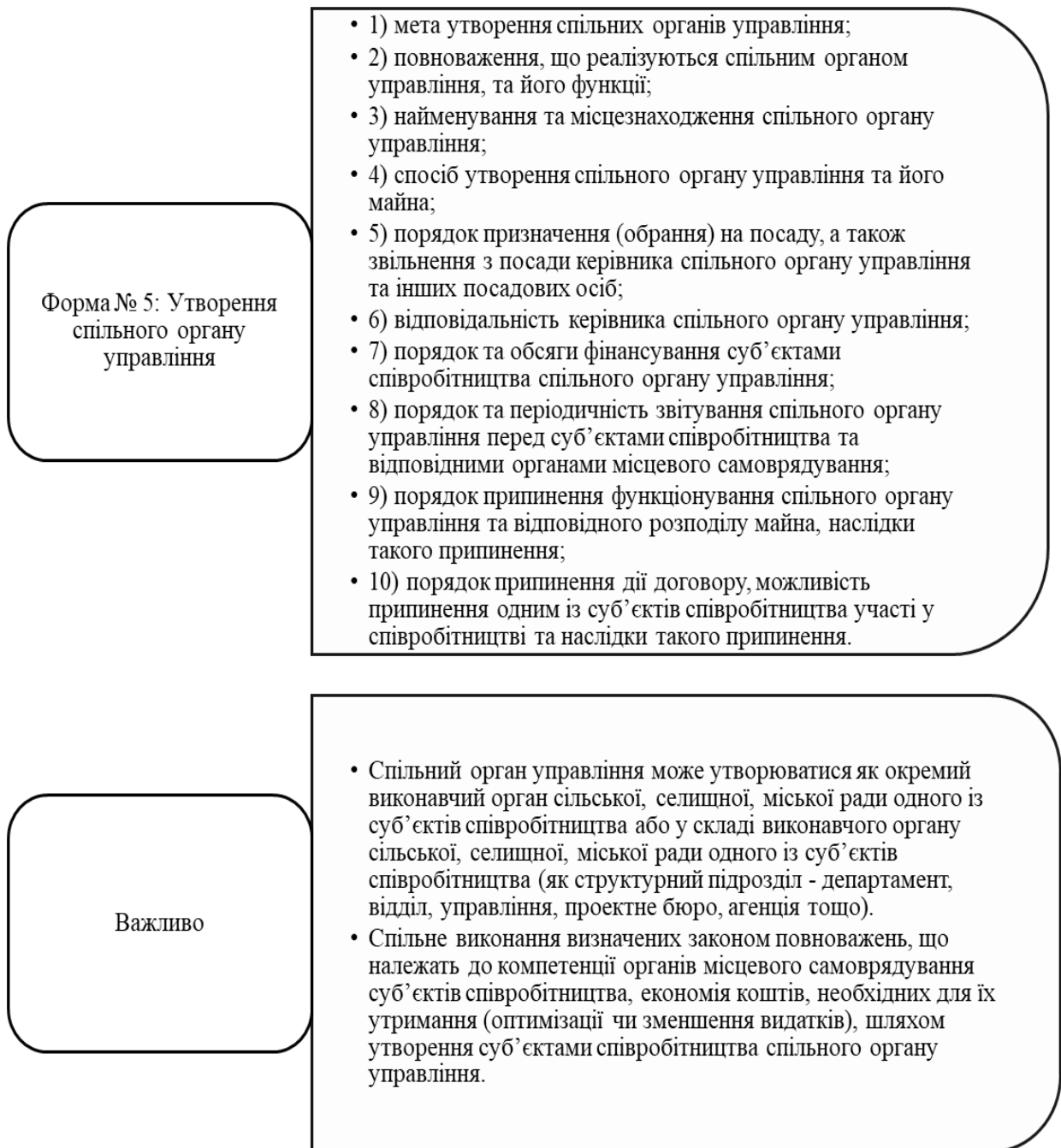

Рис. В – Опис форми №5

Додаток Г

Таблиця Г – Конкретні приклади співпраці територіальних громад з міжнародними організаціями

Приклад / проєкт	Що реалізовано / з ким співпрацюють	Для кого / мета
World Bank (Світовий банк) + Мінрозвитку	Разом працюють над програмами відновлення та розвитку інфраструктури: водопостачання/водовідведення, поводження з відходами, купівля лабораторного обладнання та спецтранспорту.	Для 11 громад — забезпечення доступу до якісної інфраструктури, підвищення рівня життя
European Investment Bank (ЄІБ) + Мінрозвитку	ЄІБ відібрало 87 громад для термомодернізації громадських будівель у межах «Енергоефективність громадських будівель».	Для громад — зменшення енерговитрат, підвищення енергоефективності
International Finance Corporation (IFC) + Мінрозвитку	Посилюють співпрацю у сфері public-private partnerships (державно-приватне партнерство) — порти, аеропорти, дороги, комунальні послуги, розвиток прифронтових регіонів.	Для відновлення інфраструктури, залучення приватних інвестицій, стимулювання економіки
Міжнародні гранти/технічна допомога через JICA (Японське агентство міжнародного співробітництва)	JICA закупила спецтехніку та обладнання для гуманітарного розмінування, водопостачання/водовідведення, відновлення комунального сектору, охорони здоров'я, енергетики, телебачення, комунальних послуг для ОМС.	Для громад — підвищення безпеки, відбудова соцінфраструктури, покращення якості послуг
Програми навчання для громад: I CAN + Kyiv School of Economics + Мінрозвитку	Ведеться адаптація навчальної програми «I CAN» під потреби відбудови та державно-приватних партнерств: мета — підвищити спроможність громад готувати якісні інвестиційні проєкти.	Для органів місцевого самоврядування (громади) — формування спроможних проєктів для інвестицій та фінансування
Міжмуніципальні угоди про територіальне співробітництво між українськими громадами і закордонними муніципалітетами	Наприклад: Сільська рада + муніципалітет з Фінляндії; обласна адміністрація + повіт у Румунії; міська рада + районна рада у Молдові.	Розвиток торговельно-економічних, культурних, науково-технічних зв'язків; обмін досвідом; співпраця на рівні громад

Додаток Д

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення міської ради

23.12.2020 № 43-4/VIII

СТАТУТ АПОСТОЛІВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ 2020 рік

Зміст

Преамбула

Розділ I. Загальні положення

Глава 1.1. Загальна характеристика Апостолівської міської територіальної громади

Глава 1.2. Межі території громади та її географічне положення

Глава 1.3. Правова основа Статуту

Глава 1.4. Взаємовідносини територіальної громади, її органів та посадових осіб з органами державної влади, установами, підприємствами і організаціями, іншими територіальними громадами

Глава 1.5. Планування розвитку громади

Розділ II. Система місцевого самоврядування

Глава 2.1. Загальні засади організації та функціонування системи місцевого самоврядування територіальної громади

Глава 2.2. Територіальна громада – первинний суб'єкт права місцевого самоврядування

Глава 2.3. Права та обов'язки членів територіальної громади

Глава 2.4. Форми участі членів територіальної громади у здійсненні місцевого самоврядування: загальні засади

Глава 2.5. Місцеві вибори

Глава 2.6. Місцевий референдум

Глава 2.7. Загальні збори (конференції) членів територіальної громади

Глава 2.8. Громадські слухання

Глава 2.9. Місцеві ініціативи

Глава 2.10. Органи самоорганізації населення

Глава 2.11. Індивідуальні звернення та колективні петиції

Глава 2.12. Консультативно-дорадчі органи (громадські ради)

Глава 2.13. Участь у роботі органів місцевого самоврядування та робота на виборних посадах місцевого самоврядування

Глава 2.14. Участь у роботі інститутів громадянського суспільства (громадських організацій, благодійних організацій, професійних спілок, інших неприбуткових організацій), які опікуються питаннями здійснення місцевого самоврядування в територіальній громаді

Глава 2.15. Апостолівська міська рада

Глава 2.16. Апостолівський міський голова Апостолівської міської територіальної громади

Глава 2.17. Виконавчі органи ради

Глава 2.18. Сільський та селищний староста

Розділ III. Матеріальна та фінансова основа місцевого самоврядування територіальної громади

Глава 3.1. Матеріальна основа місцевого самоврядування територіальної громади

Глава 3.2. Фінансова основа місцевого самоврядування територіальної громади

Розділ IV. Відповідальність органів місцевого самоврядування та їхніх посадових осіб.
Контроль територіальної громади за діяльністю органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб

Глава 4.1. Підстави та форми відповідальності органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб, органів самоорганізації населення

Глава 4.2. Форми громадського контролю за діяльністю органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб, органів самоорганізації населення

Розділ V. Прикінцеві положення

ПРЕАМБУЛА

Цей Статут відповідно до Конституції України, Європейської хартії місцевого самоврядування, законів України «Про добровільне об'єднання територіальних громад», «Про місцеве самоврядування в Україні» та інших законодавчих актів визначає систему місцевого самоврядування Апостолівської міської територіальної громади, форми та порядок діяльності територіальної громади, її органів та посадових осіб, гарантії прав жителів міста, сіл та селищ, які входять до складу територіальної громади.

Місцеве самоврядування в Апостолівській міській територіальній громаді-це визнане та гарантоване державою право та реальна здатність територіальної громади самостійно або під відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування вирішувати питання місцевого значення у межах Конституції та законів України.

Місцеве самоврядування здійснюється територіальною громадою безпосередньо або через органи місцевого самоврядування.

Відповідно до Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад», рішення Апостолівської міської ради від 04.08.2015 №1906-71/VI «Про добровільне об'єднання територіальних громад», Володимирівської сільської ради від 04.08.2015 №185-XXXVII/VI «Про добровільне об'єднання територіальних громад», Кам'янської сільської ради від 04.08.2015 №543-50/VI «Про добровільне об'єднання територіальних громад», Михайлівської сільської ради від 04.08.2015 №523-45/VI «Про добровільне об'єднання територіальних громад», Першотравенської сільської ради від 03.08.2015 №497-44/VI «Про добровільне об'єднання територіальних громад» було утворено Апостолівську об'єднану міську територіальну громаду, до якої увійшли населені пункти:

- Апостолівської міської ради: м. Апостолове, с-ще Українка,
с. Новомар'янівка;
- Володимирівської сільської ради: с. Володимирівка, с. Шевченко,
с. Сергіївка;
- Кам'янської сільської ради: с. Кам'янка, с-ще Жовте, с. Червона Колона, с. Слов'янка, с. Новоіванівка, с. Тарасо-Григорівка;
- Михайлівської сільської ради: с. Михайлівка, с. Михайло-Заводське,
с. Широчани, с. Катеринівка;
- Першотравенської сільської ради: с. Перше Травня, с. Запорізьке, с. Нова Січ, с. Новосеменівка.

25 жовтня 2015 року пройшли перші вибори міського голови та депутатів об'єднаної територіальної громади. До новоствореної громади об'єдналися міська та 4 сільські ради Апостолівського району і зараз вона складається з одного міста, 2 селищ та 17 сіл. Центр громади – місто Апостолове.

Територія Апостолівської територіальної громади складає 679,49 кв.км.

Тож Апостолівська міська рада як повноважний представник Апостолівської міської територіальної громади, усвідомлюючи свою відповідальність за долю громади, збереження і примноження її славетних досягнень і традицій, маючи на меті забезпечення гідних умов життєдіяльності для всіх мешканців громади та юридичне оформлення об'єднання жителів у територіальну громаду, визначення правового статусу територіальної громади, її компетенції, основи і форми організації та діяльності, взаємодії з іншими суб'єктами суспільних відносин; враховуючи історичні, соціально-економічні, національно-культурні та духовні традиції Апостолівської міської територіальної громади; відстоюючи демократичні засади розвитку суспільства та піклуючись про зміцнення місцевого самоврядування; керуючись положенням Європейської Хартії місцевого самоврядування, ратифікованої Законом України «Про ратифікацію Європейської Хартії місцевого самоврядування», Конституцією України, Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні», а також іншими законами України, приймає Статут Апостолівської міської територіальної громади (надалі - Статут).

Розділ I. Загальні положення

Глава 1.1. Загальна характеристика Апостолівської міської територіальної громади
Стаття 1.1.1.

1. Апостолівська міська територіальна громада (далі – територіальна громада) утворена шляхом добровільного об'єднання територіальних громад міста Апостолового, сіл Новомар'янівки, Михайлівки, Михайло-Заводського, Широчани, Катеринівки, Володимирівки, Шевченко, Сергіївки, Перше Травня, Запорізького, Нова Січ, Новосеменівки, Кам'янки, Новоіванівки, Слов'янки, Тарасо-Григорівки, Червона Колона, селищ Українки та Жовтого відповідно до Конституції України, Європейської хартії місцевого самоврядування, Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад», ст. 19, п. 48 ст. 26 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», постанови Кабінету Міністрів України від 08.04.2015 № 214 «Про затвердження Методики формування спроможних територіальних громад», з метою реалізації системи та гарантій місцевого самоврядування, врахування історичних, національно-культурних, соціально-економічних особливостей здійснення розвитку територіальної громади, для забезпечення порядку діяльності територіальної громади, її органів та посадових осіб, гарантії прав жителів міста, сіл та селищ, які входять до складу територіальної громади.

Стаття 1.1.2.

1. Адміністративним центром територіальної громади є місто Апостолове, в якому розміщені її органи місцевого самоврядування.
2. Жителям всіх населених пунктів територіальної громади мають бути забезпечені максимально зручні умови для відвідування адміністративного центру громади.

Стаття 1.1.3.

1. Територіальна громада має єдиний представницький орган – Апостолівську міську раду (далі – рада).
2. Перші вибори депутатів ради відбулися 25 жовтня 2015 року.

Стаття 1.1.4.

1. Територіальна громада та її рада можуть вступати в асоціації, інші добровільні об'єднання територіальних громад, органів місцевого самоврядування.

Стаття 1.1.5.

1. Пам'ятними датами та святковими днями територіальної громади, її окремих населених пунктів є:

день міста Апостолового – четверта субота травня;

день селища Українки – третя субота листопада;

день села Новомар'янівки – третя субота листопада;

день села Михайлівки – остання субота вересня;

день села Михайло-Заводське – друга субота жовтня;

день села Широчани – третя субота жовтня;

день села Катеринівки – перша субота жовтня;

день села Кам'янки – четверта субота вересня;

день села Новоіванівки – третя субота вересня;

день села Слов'янки – друга субота жовтня;

день села Тарасо-Григорівки – перша субота жовтня;

день села Червона Колона – 24 серпня;

день селища Жовтого – остання субота липня;

день села Володимирівки – друга субота жовтня;

день села Шевченко – друга субота жовтня;

день села Сергіївки – друга субота жовтня;

день села Перше Травня – 1 травня;

день села Запорізького – третя неділя жовтня;

день села Новосеменівки – 1 травня;

день села Нова Січ – 1 травня.

Стаття 1.1.6.

1. Офіційною символікою територіальної громади є її прапор, герб та гімн, положення, опис та порядок використання яких затверджується рішенням Апостолівської міської ради.

2. На будівлях, де розміщена рада, інших органах територіальної громади вивішується Державний Прапор України.

3. Окремі населені пункти територіальної громади не можуть мати власної офіційної символіки.

Стаття 1.1.7.

1. Фізичним особам, які мають видатні заслуги перед територіальною громадою та внесли вагомий вклад у її соціально-економічний, науковий, спортивний, культурний розвиток, за рішенням ради може бути присвоєно почесне звання «Почесний громадянин Апостолівської міської територіальної громади». Підстави та порядок присвоєння, права, пільги й обов'язки осіб, відзначених званням «Почесний громадянин Апостолівської міської територіальної громади», визначаються Положенням, яке затверджується рішенням ради.
2. Члени територіальної громади, працівники підприємств, установ та організацій, що досягли вагомих результатів у творчій, науковій, господарській та інших видах діяльності, можуть бути за рішенням Апостолівського міського голови громади відзначені Подякою та Почесною грамотою.
3. Розгляд питання про присвоєння Почесного звання громадянина чи про відзначення Подякою та Почесною грамотою ініціюється виконавчим комітетом ради, її постійними комісіями, старостою або членами громади у порядку місцевої ініціативи.
4. Особам, яким присвоєно звання «Почесний громадянин Апостолівської міської територіальної громади», вручається відповідне посвідчення та нагрудний знак, зразки яких затверджуються радою.

Глава 1.2. Межі території територіальної громади та її географічне положення

Стаття 1.2.1.

1. Територія територіальної громади згідно з адміністративно-територіальним устроєм України входить до складу Апостолівського району Дніпропетровської області.
2. Відстань від адміністративного центру територіальної громади до обласного центру – 190 км.
4. Територія Апостолівської міської територіальної громади є нерозривною, її межі визначаються по зовнішніх межах юрисдикції рад територіальних громад, що об'єдналися: Володимирівська, Михайлівська, Кам'янська, Першотравенська.
5. Територія територіальної громади межує з:
 - 1) північного сходу – з Нікопольським районом Дніпропетровської області;
 - 2) північного заходу – з Широківським районом та Нивотрудівською територіальною громадою Дніпропетровської області;
 - 3) півночі – з Криворізьким, Софіївським, Широківським районами та Нивотрудівською територіальною громадою Дніпропетровської області;
 - 4) сходу – з Нікопольським районом та Грушівською територіальною громадою Дніпропетровської області;
 - 5) південного заходу – із Зеленодольською територіальною громадою Дніпропетровської області;
 - 6) півдня – із Зеленодольською територіальною громадою Дніпропетровської області;
 - 7) заходу – із Широківським районом та Нивотрудівською територіальною громадою.

6. Межі території територіальної громади не можуть бути змінені без згоди членів територіальної громади.

Стаття 1.2.2.

На території територіальної громади розташовані населені пункти:

місто Апостолове (створене 1793 року)

селище Українка (створене 1929 року)

село Новомар'янівка (створене 1885 року)

село Михайлівка (створене 1819 року)

село Михайло-Заводське (створене 1820 року)

село Широчани (створене 1870 року)

село Катеринівка (створене 1870 року)

село Володимирівка (створене 1818 року)

село Шевченко (створене 1924 року)

село Сергіївка (створене 1886 року)

село Перше Травня (створене 1924 року)

село Запорізьке (створене 1924 року)

село Нова Січ (створене 1924 року)

село Новосеменівка (створене 1946 року)

село Кам'янка (створене 1698 року)

село Новоіванівка (створене 1928 року)

село Слов'янка (створене 1927 року)

село Тарасо-Григорівка (створене 1925 року)

село Червона Колона (створене 1927 року)

селище Жовте (створене 1887 року)

Стаття 1.2.3.

1. Територія територіальної громади займає площу 679,495991 км².

2. Населення територіальної громади становить близько 24,5 тис. осіб.

3. Площа лісового фонду територіальної громади становить 2699,6400 га. Ліси змішані (хвойні тощо).

4. Площа земель сільськогосподарського призначення територіальної громади складає 60 650,1146 га.

5. На території територіальної громади є запаси корисних копалин: глина, вапно.

Стаття 1.2.4.

1. Рішенням ради за погодженням із жителями населених пунктів територіальної громади на її території можуть утворюватися функціональні зони – територіальні зони зі спеціальним статусом (історико-заповідні, лісопаркові, промислові, тощо). Відповідне подання (пропозицію) вносять до ради міський голова, виконавчий комітет ради або члени територіальної громади у порядку місцевої ініціативи.

2. При утворенні територіальних зон зі спеціальним статусом встановлюються вимоги щодо забудови території, функціонального призначення земель, ведення господарської діяльності та іншого використання земель відповідно до Генерального плану міста, селища, села забудови та використання територій, затверджених радою.

Стаття 1.2.5.

1. Найменування та перейменування населених пунктів територіальної громади, їх ліквідація як поселень, віднесення до окремих категорій населених пунктів, здійснюється відповідно до закону.

Стаття 1.2.6.

1. Найменування та перейменування територіальних об'єктів територіальної громади: територіальних зон зі спеціальним статусом, вулиць, мікрорайонів, проспектів, бульварів, провулків, майданів (площ), мостів, парків, скверів тощо – здійснюються радою з врахуванням думки членів територіальної громади – жителів відповідного села, селища, міста у порядку, встановленому радою.

2. Перейменування територіальних об'єктів громади здійснюється, як правило, у випадках відновлення їхніх історичних назв, історичної справедливості та відповідно до вимог Закону України «Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки».

3. Присвоєння територіальним об'єктам територіальної громади імен з метою увічнення пам'яті видатних історичних, державних, військових діячів України та територіальної громади, видатних діячів науки і культури, діяльність яких сприяла прогресу людства, утвердженню загальнолюдських цінностей, здійснюється тільки посмертно та з урахуванням думки жителів відповідного села, селища, міста.

4. При прийнятті рішень радою щодо увічнення пам'яті історичних осіб та подій пріоритет надається тим з них, які пов'язані з населеними пунктами територіальної громади та Дніпропетровською областю.

5. Назви територіальним об'єктам, що розташовані на території територіальної громади, даються українською мовою з дотриманням норм українського правопису.

Глава 1.3. Правова основа Статуту територіальної громади

Стаття 1.3.1.

1. Статут територіальної громади затверджується рішенням ради. Він підлягає реєстрації в установленому порядку і набуває чинності з моменту його державної реєстрації в органах юстиції.

2. Статут діє в просторових межах територіальної громади. Окремі положення Статуту, відповідно до закону, можуть діяти і на території, що перебуває за межами території громади.

Стаття 1.3.2.

1. Статут має найвищу юридичну силу по відношенню до всіх інших актів, які приймаються в системі місцевого самоврядування територіальної громади, за винятком рішень, прийнятих місцевим референдумом.
2. Правові акти органів місцевого самоврядування територіальної громади та їхніх посадових осіб, які суперечать цьому Статуту, не підлягають застосуванню і виконанню.

Стаття 1.3.3.

1. Статут відповідає положенням Конституції України, законам України, указам Президента України і постановам Кабінету Міністрів України.
2. У разі невідповідності окремих положень Статуту Конституції та законам України, указам Президента України та постановам Кабінету Міністрів України діють норми останніх, як актів більш високої юридичної сили.

Стаття 1.3.4.

1. Правові акти органів місцевого самоврядування територіальної громади та їхніх посадових осіб, що суперечать цьому Статуту, не підлягають застосуванню і виконанню.

Стаття 1.3.5.

1. Внесення змін і доповнень до Статуту здійснюються радою.
2. Рішення ради про внесення змін і доповнень до Статуту приймаються більшістю депутатів від загального складу ради.
3. Пропозиції щодо внесення змін і доповнень до Статуту вносяться до ради групою депутатів ради (не менш як 1/3 від загальної кількості депутатів), Апостолівським міським головою або членами територіальної громади у порядку місцевої ініціативи.
4. Зміни і доповнення до Статуту, які передбачають приведення його у відповідність до положень Конституції України та законів України, указів Президента України та постанов Кабінету Міністрів України, вносяться радою за пропозицією Апостолівського міського голови у двомісячний термін після набуття чинності цими актами.

До внесення зазначених змін і доповнень до Статуту його положення, які суперечать зазначеним актам законодавства, не діють.

Глава 1.4. Взаємовідносини територіальної громади, її органів та посадових осіб з органами державної влади, установами, підприємствами і організаціями, іншими територіальними громадами

Стаття 1.4.1.

1. Взаємовідносини органів та посадових осіб територіальної громади з органами виконавчої влади, діяльність яких поширюється на територію громади, базуються на засадах співробітництва та взаємодопомоги з метою забезпечення здійснення завдань соціально-економічного та культурного розвитку територіальної громади, її населених пунктів та реалізації на території територіальної громади завдань і повноважень виконавчої влади в інтересах територіальної громади.
2. Органи і посадові особи територіальної громади здійснюють самоврядні повноваження незалежно від органів виконавчої влади. Органи виконавчої влади не можуть видавати

обов'язкові для органів і посадових осіб територіальної громади акти з питань, віднесених до самоврядних повноважень, або регламентувати їхню діяльність.

3. Органи і посадові особи територіальної громади підконтрольні відповідним органам виконавчої влади лише з питань здійснення ними наданих законом окремих повноважень органів виконавчої влади.

Стаття 1.4.2.

1. Органи і посадові особи територіальної громади сприяють місцевим органам судової влади, прокуратури та інших правоохоронних органів в їхній діяльності, можуть надавати, в передбачених законодавством випадках, допомогу у здійсненні їхніх повноважень.

2. Апостолівський міський голова або за його дорученням інша посадова особа відповідає за організацію зв'язків органів і посадових осіб територіальної громади з органами судової влади і прокуратури.

Стаття 1.4.3.

1. Взаємовідносини органів і посадових осіб територіальної громади з підприємствами, установами і організаціями, що перебувають на її території, базуються на суворому дотриманні визначених законодавством прав суб'єктів господарської діяльності і визначаються формою власності підприємств, установ і організацій, джерелами фінансування і характером їхньої діяльності.

2. По відношенню до підприємств, установ і організацій, що перебувають у комунальній власності територіальної громади, відповідні органи і посадові особи територіальної громади здійснюють такі функції:

- утворюють, реорганізують та ліквідують комунальні підприємства, установи і організації громади в інтересах територіальної громади у порядку, визначеному чинним законодавством;

- призначають та звільняють з посади їхніх керівників;

- визначають цілі, функції, організаційні форми і порядок діяльності та затверджують Статути створюваних ними підприємств, установ і організацій;

- встановлюють у порядку і в межах, визначених законодавством, економічно обґрунтовані ціни та тарифи на продукцію і послуги комунальних підприємств;

- приймають, у визначених законодавством межах, рішення про відчуження об'єктів комунальної власності, передачу їх в оренду чи концесію, а також рішення щодо переліку об'єктів комунальної власності, які не підлягають приватизації;

- визначають порядок використання прибутку і доходів підприємств, установ і організацій, встановлюють для них розмір частки прибутку, що підлягає зарахуванню до місцевого бюджету;

- приймають рішення про передачу іншим органам окремих повноважень щодо управління майном, яке належить до комунальної власності територіальної громади, визначення меж цих повноважень та умов їхнього здійснення;

- приймають рішення про спільне з іншими територіальними громадами використання об'єктів комунальної власності для задоволення спільних потреб у порядку співробітництва територіальних громад;

- вирішують відповідно до законодавства питання про створення підприємствами комунальної власності спільних підприємств, у тому числі з іноземними інвестиціями;
- контролюють ефективність і законність використання майна комунальних підприємств, установ і організацій громади в порядку, визначеному чинним законодавством і цим Статутом.

3. З підприємствами, установами і організаціями, які не перебувають у комунальній власності громади, органи і посадові особи територіальної громади будують свої відносини на договірній та податковій основі. При цьому, органи і посадові особи територіальної громади в межах своїх повноважень, визначених законодавством і цим Статутом, можуть приймати рішення щодо:

- надання пільг по місцевих податках та зборах категоріям підприємств, установ і організацій, діяльність яких має важливе значення для соціально-економічного і культурного розвитку громади, її населених пунктів;
- надання згоди на зміну функціонального призначення об'єктів соціальної сфери, якими управляють ці підприємства, установи і організації;
- встановлення, відповідно до чинного законодавства, норм та правил ведення ними господарської діяльності з питань, що стосуються екологічної безпеки та соціально-економічного і культурного розвитку громади;
- розміщення замовлень на проведення робіт і надання послуг по благоустрою території територіальної громади, її населених пунктів, обслуговування населення, будівництва та ремонту комунального житла, нежитлових будівель, що знаходяться у комунальній власності територіальної громади, виробництва продукції та виконання інших робіт за рахунок бюджетних коштів територіальної громади або залучених коштів підприємств, установ та організацій;
- надання відповідно до законодавства згоди на розміщення на території територіальної громади нових об'єктів, у тому числі місць чи об'єктів для розміщення відходів, сфера екологічного впливу діяльності яких згідно з чинними нормативами включає територію територіальної громади або її частину.

Стаття 1.4.4.

1. Взаємовідносини територіальної громади, її органів і посадових осіб з іншими територіальними громадами, їхніми органами і посадовими особами базуються на принципах добросусідства, солідарності та взаємної вигоди.

2. Територіальна громада, її органи місцевого самоврядування і їхні посадові особи можуть брати участь у міжмуніципальному та міжнародному співробітництві.

Глава 1.5. Планування розвитку громади

Стаття 1.5.1.

1. З метою оптимального використання ресурсів територіальної громади, забезпечення сталості її розвитку, збереження і примноження культурної спадщини, максимального задоволення інтересів різних поколінь членів територіальної громади здійснюється планування розвитку територіальної громади.

2. Планування розвитку територіальної громади та її населених пунктів реалізується шляхом прийняття радою розроблених генеральних планів населених пунктів територіальної громади та Плану соціально-економічного та культурного розвитку.

3. З метою відстеження динамічних змін в розвитку територіальної громади ведеться щорічний моніторинг статистичних показників.

Стаття 1.5.2.

1. Генеральні плани населених пунктів територіальної громади – це основні документи містобудівного планування, які визначають довгострокову політику ради щодо розвитку, планування, забудови та іншого використання території населених пунктів територіальної громади з урахуванням як їхніх історичних традицій забудови, збереження та відновлення історичних центрів, так і сучасних потреб розвитку і новітніх тенденцій містобудування.

2. Генеральний план розробляється відповідно до законодавства України про планування та забудову територій із урахуванням положень цього Статуту.

3. Генеральний план затверджується рішенням ради лише після проходження ним процедури громадського обговорення (громадських слухань) у кожному з населених пунктів територіальної громади, у порядку, встановленому законодавством України про планування та забудову територій та рішеннями ради.

Стаття 1.5.3.

1. Планування соціально-економічного та культурного розвитку територіальної громади передбачає:

1) аналіз соціально-економічного та культурного розвитку територіальної громади, її населених пунктів за попередній і поточний роки, визначення основних тенденцій розвитку, їх узгодження з загальнодержавними та регіональними тенденціями розвитку;

2) визначення основних проблем розвитку економіки громади, її соціальної сфери, культурного розвитку;

3) оцінку стану використання природного, виробничого, науково-технічного та трудового потенціалу територіальної громади, визначення резервів такого потенціалу;

4) визначення пріоритетних цілей та напрямів розвитку територіальної громади на плановий період та шляхи розв'язання основних соціальних, економічних та культурних проблем територіальної громади;

5) постановку завдань з досягнення визначених цілей, встановлення термінів їхнього виконання у прив'язці до фінансових та інших ресурсів територіальної громади.

Стаття 1.5.4.

1. Короткострокові програми розвитку територіальної громади розробляються на певний період та спрямовуються на вирішення завдань, визначених Планом соціально-економічного та культурного розвитку.

3. Короткострокові програми розвитку встановлюють пріоритети соціально-економічного та культурного розвитку територіальної громади, її населених пунктів на плановий період та систему заходів органів і посадових осіб територіальної громади з їх реалізації.

Стаття 1.5.5.

1. Визначальною засадою цілепокладання у плануванні соціально-економічного та культурного розвитку територіальної громади та її населених пунктів є задоволення потреб членів територіальної громади, що здійснюється на засадах сталого розвитку.